

DE CANONIBUS
V U L G O
A P O S T O L I C I S
AD EDITAS JAM VENDICIAS
SS.^M CYPRIANI AC FIR MILIANI.
E T
DE PAPÆ JUDICIO
C O M P A R A T E
A D C O N C I L I U M

*Pro vendicando S. Augustino a tergiversationibus
nuperrimi Defensoris Declarationis
Gallicanæ*

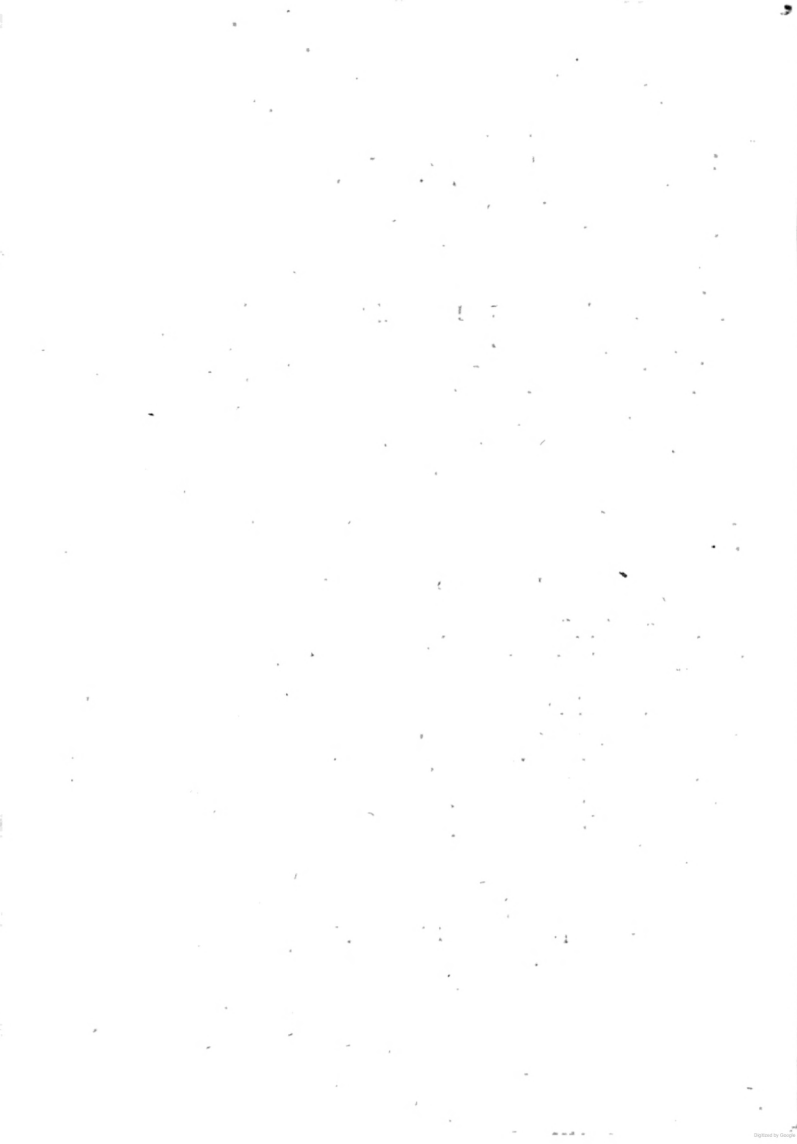

DISSERTATIO

DUABUS EPISTOLIS COMPREHENSA,
A L T E R A C R I T I C A
R. P. CONSTANTINI ROTIGNI
Monachi Cassinensis in Ravennati Monasterio
S. Vitalis Sac. Canonum Interpretis.
A L T E R A A P O L O G E T I C A
R. P. RAYMUNDI MISSORII
Minoritæ pro Ser.^{ma} Venetorum Rep.
Revisoris Publici.

VENETIIS C I C I D C C X X X I V .
Apud FRANCISCUM PITTERIUM Bibliopolam ad Signum
Fortunæ Triumphantis.
S U P E R I O R U M F A C U L T A T E .

VIRO SAPIENTI,

EMUNCTÆQUE NARIS CRITICO

TRI RAYMUNDO MISSORIO

CONSTANTINUS ROTIGNIUS

Monachus Cassinensis

S. P. D.

Miraberis, Vir doctissime, & merito sane miraberis, quod ego de Libro Tuo, quem aliquot abhinc mēſibus publici juris feciſti, ju-
um nunc ferre, deque eo ad Te ſcribere non ear, qui nullo hæcenus Tecum officiĩ genere iunctus, Tibi ne de nomine quidem innotui-
ti enim in tui notitiam venire potui, homo dioris ingenii, doctrinæque prope nullius, nulla nino re clarus? At mirari profecto deſines, ſi tribuas, ut certè tribuas velim, humanitati, æque Sapientiæ tuæ, qua fit, ut cum Tu, & ultate latinæ orationis, & eruditionis copioſo ectu, judiciique acumine plurimum valeas, nio tamen minus de Te ipſo ſentias quam deſſe. Quod ego animadvertens in hac ipſa Lu-
oratione tua, & præcipuo iſtud loco inter lau-
tuas ponendum exiſtimo, atque inde, ut ad has qualeſcumque litteras fidenter darem, libe-
n mihi eſſe intelligo. Confidentiorem denique etiam facit, quod non reprehendendi ſtudio.

incitatus (a quo longe absum , exiguitatis meæ bene conscius) sed ductus voluntate discendi , eripſi mihi per Te ipſum velim ex animo ſcrupulum quendam , qui adhuc impedit , quo minus manibus , pedibusque in tuam ſententiam ipſe deſcendam . Accipe igitur , quod res eſt , atque æqui , bonique fac , ut Te decet ornatiffime Pater , ſcribentis licentiam . Jam diu erat , ex quo de laudatiſſimo Opere tuo , quo perennem (haud ego fallor) nomini tuo celebritatem peperisti , acceperam per litteraria , ut aiunt , folia , quæ iſt-hinc Albritius per hebdomadas ad Nos mittit , cum tandem ſub Auguſti finem huc allatum , mihi commodatum eſt ad legendum . Quamvis autem ad lectionem illius , animum (quod inge-nue fateor) valde præiudicatum attulerim ; nec enim michi imperare poteram , ut ea de re dubitarem , de qua ne ab iis quidem eximiis Viris dubitatum noveram , quorum maxime intererat ; nihilo tamen ſecius ratiocinationes tuæ , atque obſervationes me non modo ad adſentiendum moverunt , ſed valide etiam permoverunt adeo , ut , ſi obiectas difficultatum nubeculas omnes ea claritate , ac vi diſſipaffes , qua ad oculum demonſtraſti rem Tibi ad probandum propoſitam , vix quicquam putem in Tuo Libro ab ullo Critico , niſi multum moroſus ſit , poſſe præterea deſiderari . Nam quod ſingularum vim attinet coniecturarum , nec vacat quærere , nec libet ; nec minutiora quædam moror , quæ fortasſe non omnibus probabuntur , cum ex hiſce ſumma rei mini-me

me pendeat . Verbo , Tecum jam propemodum
 sentio , quoad . *Ποσειδων* Epistolarum , quæ hac-
 tenus Sanctissimis Firmiliano , ac Cypriano vul-
 go tributæ sunt , Tibique multum debere censeor
 universos Ecclesiasticæ historiæ studiosos , ipsosque
 Theologos , quod Tu unico veluti ictu plurimarum
 caput succideris difficultatum , quibus eos tollen-
 dis diu multumque adlaborare oportebat . Sed
 negotium facessunt , cum nonnulla ex iis , qui-
 bus enodandis manum adhibuisti , tum aliud po-
 tissimum , quod nescio qua de causa ne attigisti
 quidem ; quodque mihi idcirco in oculos incurrit
 statim , quod cum ea disciplina coniunctum sit ,
 quam ego junioribus hic Monachis ex officio tra-
 do . Cathedram scilicet teneo , ex qua antiqui ,
 ac recentiores Ecclesiæ Canones Discipulis apud
 Nos præleguntur . Itaque quaecumque istud sit ,
 jam liceat tandem in medium afferre .

Habemus in Canonibus vulgo Apostolorum ,
 ut Tu optime noris , Vir multæ , accuratæque Le-
 ctionis , Canones XLV. & XLVI. quibus gene-
 ratim baptismus Hæreticorum exploditur . Hac-
 tenus autem existimavi , facem mihi præferen-
 tibus nominatioribus Criticis , eam Canonum
 Collectionem vel sub finem III. sæculi , vel sub
 initium IV. fuisse utcumque adornatam ; etenim
 Dallæum , eiusque Hyperaspistem missos facio ,
 quos ad medietatem usque V. sæculi collectionis
 ejus initium trahentes , Beveregius ipse multis , iisq.
 non contemnendis argumentis , ut Docti judicant ,
 confutavit . Existimavi etiam cum Eruditissimis

iisdem Viris, per eos Canones exhiberi nobis formam, partim Disciplinæ illius, quæ per universam Ecclesiam quaqua versum diffusam per ea tempora vigeat, partim illius, quæ in aliquibus tantum Provinciis locum habuit aliquando, ut vulgo creditum est de reprobato baptismo, quem Hæretici contulissent. Plura ad hanc rem non addam, nam & Docto loquor, & epistolaris brevitatis reliqua jubet omitti. Edoceri itaque velim, qui fieri potuerit, ut isti Canones extarent, si nusquam fuit ante tempora Donatistarum (quæ Tua opinio esse videtur) de Hæreticorum baptismo inter Catholicos ulla contentio. Nam quominus hi Canones, quibus de agimus, tribuantur Synodis sive Iconiensi, sive Synnadeni, si quæ factæ sunt Marcionistarum causa longe ante Episcopatum Firmiliani, vetat primo generalis illa Baptismi hæreticorum reprobatio, vetantque deinde rationes, quæ in supradictis Canonibus afferuntur. Quid ergo dicemus? An & hos Canones ab aliquo Impostore Donatista fuisse confictos? sed quid, si liquere non possit, huiusmodi Collectionem, Donatistarum schismate posteriorem esse? Video quid responderi præterea possit, extasse scilicet fortasse (si id ipsum dare velis) sub initium IV. sæculi Collectionem aliquam Canonum, sed non inde consequens esse, supradictos duos Canones per ea tempora in ipsa Collectione fuisse contentos, propterea quod subinde ea Collectio nova semper incrementa susceperit. Et re quidem vera nihil certi de numero Canonum

Apostolicorum apud vetustiores invenimus. At, nisi hæc responsio Tuo Calculo confirmetur, tuisque illustretur animadversionibus, vereor, ne sit ex earum genere, quibus utimur, cum præsidentes alicui literario certamini (vulgo Conclusioni) difficultatem aliquam, quam diluere omnino non possumus, eludere saltem, vel in speciem, sicque evadere qualicumque tandem ratione conamur. Dubitationis causam non auget, quod Auctor Constitut. Apostolic. lib. cap. 15. ut lego apud Tillemontium Venetæ Edit. tom. IV. pag. 141. baptismum & Ipse generatim reiciat Hæreticorum; nam Constitutionum illarum & incertior est auctoritas, & origo valde posterior; earum tamen meminisse volui, quod eas Tillemontius, una cum sæpe nominatis Canonibus Apostolicis XLV. & XLVI. in hujus Controversiæ tractatione coniungat. Illud sane dubitandi ansam præbet majorem, quod non videam, qua ratione, si duo illi Canones a Donatistis initium habuerunt, in collectionem Canonum, vulgo Apostolicorum, qua Catholicos usos esse ante tempora Donatistarum concedamus, irrepere deinde potuerint. Canones scilicet Apostolici multo prius apud Græcos vulgati sunt, quam in Latinorum notitiam devenerint. An ergo putandum, tantum valuisse vafritiam Donatistarum (quibus tamen cum Græcis non videtur magnum intercessisse commercium) ut pro antiquis obtruserit, immiseritque in priorem collectionem duos illos canones, qui Disciplinam,

Do-

Doctrinamque inducerent contrariam ei, quæ per omnes Orientis Regiones semper obtinuiſſet, & hoc præſtiterit, nemine Græcorum fraudem detegente, nemine reclamante? An non verosimilius, prædictos Canones idcirco in ea Collectione vel ab initio toleratos, quod eam disciplinam exprimerent, quæ, uti norant, alicubi in Oriente olim fuerat obſervata? Nec vero ſecus exiſtimare potuerunt Latini, quando L. priores Canones utcumque tandem admiſere. Tu ergo, humaniſſime Pater, fac, ut ſciam, an ſupradictæ reſponſioni, quæ mihi in mentem venit, acquieſcere oporteat, an vero meliorem a Te me malis accipere, quod gratius certe quidem accidet. Fac etiam, ſi placet, ut ſciam per Te, quid de Tertulliano cogitandum ſit, qui lib. de Bapt. c. 15. ſi fides Tillemontio ibidem pag. 140., idem ſenſit, quod paſſim Cypriano tribuebatur, priuſquam hac de re ipſe ſcripſiſſes. Movet enim quam maxime; quod Cyprianus mirifice, ut Tu adnotaſti, delectatus ſit Tertulliani lectione. Sed de Opere quidem Tuo, quod edidiſti, jam pluſquam fatiſ. Fortaſſe autem plura dicere aude-rem, niſi illius exemplar, curſim a me evolutum, non fuiſſet ſtatim Domino reddendum. Quod etiam pertinet ad promerendam ex Te veniam, ſi quid in eius intelligentia a me forte peccatum eſt.

Liceat vero mihi, ſumta jam ſcribendi licentia, & de altero, quod meditaris edendum, difficultatem unam obiicere, quam nollem a Te
in

in illo intactam præteriri. Optime sane, & laudabiliter facis, quod, postquam Cyprianum purgasti ab ea, qua per iniuriam Donatistarum aspersus fuerat macula, illum præterea Assertorem præcipuum ostendere velis ejus Auctoritatis, quam Nos R. Pontificibus vindicamus. Nec dubito, quin Tibi res prospere cessura sit, cum de eo Patre Sanctissimo agatur, qui pacis Ecclesiasticæ præ omnibus studiosissimus fuit, quique probe intellexit, quid in amplissima *Centri unitatis*, quod ipse commendat, virtute contineatur. At parum tamen profecisse, me quidem iudice, Tibi videri debes, pro adstruenda R. Pontificis Infallibilitate, nisi argumentum illud evacues, quod colligit ex Cypriani facto (verum, an falsum sit perinde est) Doctissimus, deque Ecclesiâ optime meritus Bossuetus, sive quivis alius, qui sub eius nomine librum ante duos annos evulgavit, cui scilicet titulus *Defensio Declarationis* &c. de quo Tu ipse nonnunquam mentionem iniicisti. Continetur autem illud argumentum pag. 262. & seqq. Tom. II. quod hic non exscribo, ne Epistolæ modum excedam. Nec vero ibi prodesse potest acutissima illa Tua, quam ego, etiam veram dico, distinctio Systematis hypothetici ab absoluto. Fac enim, nullum, cui Cyprianus obstiterit, (ut Tu quidem demonstrasse visus es) pro admittendo hæreticorum baptismo a Stephano Papa emanasse decretum; At Augustinus, hypothetice ad minus, emanasse illud, eique Cyprianum assensum denegasse concedit, in eo-

que exusat, quod erraverit Ille, antequam obscura quæstio *tantis altercationum nebulis involuta*, ad Plenarii Concilii auctoritatem, roburque *perducta est*; ergo existimabat, ait Gallus ille auctor, *ad captivandum intellectum Stephani Papæ Decretum, atque auctoritatem non sufficere*. Quod & insigniori textu Augustini ex Lib. 2. de Bapt. c. 4. 9. ibidem confirmat. Adstipulatur Tillemontius, nihil hæsitans, in Vita Cypriani art. XLVII. Hic est nodus, quem si mihi solutum dederis, Œdipus mihi certe eris, aut, si mavis, is eris Magister, quem aliis præferam. Ut enim dicere ausim, mihi non valde probari, quas hæctenus reperi, apud alios Tractatores, huius nodi solutiones, ita me dicere non pudet, etsi alias pro modulo meo Theologum egi, me cum aliis innumeris, quæ ignoro, hoc ipsum adhuc ignorare; quænam nimirum solida doctrina hac de re contra Gallos Pontificæ Infalibilitatis Impugnatores, ut eos ad silentium adigamus, possit afferri. Quod in causa est, ut Te adeam, per quem, ut profeci in eo, quod spectat ad Epistolas sub Firmiliani, ac Cypriani nominibus pervulgatas, ita me profecturum confido in hoc altero, quod non puto levioris esse momenti. Tu vide, ne causam aliam scriptioni meæ subesse suspiceris. Candide enim tecum ago, ut egi semper cum aliis pro more meo, & ut virum religiosum decet de Ecclesiasticis rebus cum religioso altero per literas agentem. Illud pro certo habeas, me
tui

tui admiratorem esse, magnique facere Sapientiam Tuam. Gratissimum feceris, si pro tua humanitate significaveris, me hoc officii genere Tecum gratiam inivisse. Ego vere rogo D. O. M. ut Te diu servet incolumem, ut Nobilium isthic Adolescentium studiis præfis, & res Ecclesiasticas pergas scriptis tuis illustrare. Vale, meique recordari digneris, cum Altari salutarem Hostiam oblaturus adfliteris.

Ravennæ ex Monasterio S. Vitalis XV. Kal.
Octobris anni MDCCXXXIII.

PRÆCLARO VIRO,
SACRORUMQUE CANONUM

INTERPRETI EXERCITATISSIMO

P. CONSTANTINO ROTIGNO
MONACHO CASSINENSI

F. RAYMUNDUS MISSORIUS

MINORITA

S. P.

Superioribus diebus accepi Epistolam tuam censoriam ad vendicias meas Cyprianicas, & Firmilianicas. Eam mihi reddidit Monachus Cassinensis. Confestim resigno, cujus chirographo consignaretur primo inquiri; comperio a Theologo Benedictino conscriptam, nomenque tuum jampridem mihi perspectum, atque observatum inspicio. Tum lubenter, atque auspicato pereurro, post relego, deinde etiam expendo: jucundissima lectio, fructus uberrimus. Lubenter dixi; tum quod argumentum dudum a me pertractatum retraheret; tum quod Auctorem portenderet Benedictinæ Familiæ, quam ego semper pergrato animo, singulari studio, egregiaque voluntate sum prosecutus, atque adeo prosequor; quod ita postulet & meorum officiorum ratio, & maxima, quæ de illa extat, amplitudinis, doctrinæ, & sanctitatis opinio. Dixi etiam auspicato, pro-

propterea quod quum primum Disputationes meae
 e prelo prodierunt in lucem, duo priora exempla
 Patavii obtuli duobus item eximiis Cassinensis
 Congregationis Theologis Viro Cl. Cypriano Be-
 nagliæ in Gymnasio Patavino Sacrorum Cano-
 num Interpreti, doctissimoque Viro Carolo Mil-
 liaræ. Mihi autem in hac Epistola tantum tri-
 buis, quantum nec agnosco nec postulo; nam si
 quid est in meo opere, quod Te delectet, caus-
 sæ optimæ, & justissimæ hoc adjudica, & novo
 gravique argumento, non obscuro, ineptoque
 Scriptori. Et sane quod argumenti confirmatio-
 nem commendes, peramanter hoc facis, atque
 officiose; quod quidpiam in refutatione desideres,
 erudite, & cordate. Nec diffiteor minutiora
 quædam esse, quæ si recudenda forent, aut cor-
 rigerem, aut confirmarem; tametsi, ut recte
 mones, causæ summam non extenuant. Sed il-
 lud velim noris, dimidium ejusce criticæ lucu-
 brationis tumultuose fuisse conscriptum; Typis
 enim in singulos dies subserviendum fuit, & po-
 stero die cudendum quod noctu confeceram, quod
 interdium non vacabat, tum quod nobilissimis A-
 dolescentibus scientiis tradendis incumbendum,
 tum quod ob Theologicæ Cathedræ, quæ in
 Gymnasio Patavino est, vacationem, ambien-
 dum fuit, quam quum jam pertingerem, Viro
 eximio, & de me optime merito, qui me mul-
 tum doctrina, atque ætate præstabat, ultro, lu-
 benterque concessi. Patere igitur Vir præclare si
 quid offendisti quod minus arrideat; quandoqui-

dem ne in hac quidem epistola me tale quiddam allaturum aut spero, aut polliceor; quamquam novi nihil ad Viros doctissimos afferri oportere, quod non probum sit, non excoctum, non emaculatum; ast ego tecum non congregior, sed colloquor; nec tibi repugno sed repono; neque id provocatus, sed iussus. Tu quidem benevole mecum egisti, sapienter atque honeste; sed ille enimvero Romanus Congerrio invade, imperite, atque etiam impudenter, quem ego... Sed præstat ad quæstionem abs te propositam descendere.

Primum illud sciscitaris " Qui fieri potuerit, " ut duo canones, vulgo apostolici XLV. & " XLVI. quibus Hæreticorum baptismata rejicitur, " extarent, si nusquam fuit ante tempora Do- " natistarum (quæ tua opinio esse videtur) de Hæ- " reticorum baptismate inter Catholicos ulla con- " tentio? Apposite, ac prudenter parenthesim illam apposuisti *quæ tua opinio esse videtur*; neque enim est; num. siquidem XV. cap. I. prioris Dissertationis illud statuo: nullam fuisse apud Orientales Patres disceptationem super baptismo, qui cum Sanctissimæ Trinitatis invocatione ministrabatur; neque in eo disputo: neminem unum in Oriente baptismum iterasse temporibus magni Cypriani, & Stephano sedente; sed non Helenum, non Firmilianum, non Patres Iconiensis, ac Synnadenensis Concilii. Quin pag. 173. Montanistas in Oriente rebaptizare consuevisse, Philastrium auctorem habens per me ipse adnotavi;

eorumque patrocinium Tertullianum Montani partibus deditum suscepisse docui ex ipsiusmet Tertulliani libris. Nunc illud addo ex Epiphano hær. 42. Marcionem ante Montanum usque tertio baptismum repetiisse. Non igitur quamlibet apud Orientales dimicationem absolute sum inficiatus; sed illud non uno, nec levi momento conjeci: contentionem illam de Hæreticorum baptismo, (si qua exarsit in Oriente) multo aliter habuisse, atque narratur ab Eusebio Cæsariensi, uti a pag. 37. ad pag. 88. Idcirco in priori epistola, qua tibi responsum dedi, hanc ipsam conjecturam fuisse sum persecutus. Cur vero Montanistis dimissis ad Donatistas in altera responsione suspicionem adjecerim, in causa fuit ea animadversio, quam proxime subdis: *quid ergo dicemus? an & hos canones ab aliquo impostore Donatista fuisse confectos?* Nam quod Te de Donatistis levissime suspicari perspicerem, hoc me plane adduxit, ut rem retractarem, fraudemque Donatianam iterum pervestigarem, si forte contingeret iis tandem hos canones citra injuriam adjudicare, quorum maxime intererat eos ipsos confingere. Et sane non pauca, nec levia in altera illa inquisitione occurrerunt, quæ tibi itidem patefeci; quibus Tu Vir acutissime tot tantisque momentis repulsasti, ut quæ mihi rem recudenti probabiliora gisa sunt, objectiones tuas expendenti vix vero similia videri cœperint; atque ultro fateor me rem non fuisse assecutum; quis autem assequatur in tanta rerum, ac temporum, scriptorumque

que perturbatione? Veruntamen placet quæ de Donatistis conjeci hic exscribere; itemque ex cunctis objectionibus, quas literis tuis posterioribus prioribus meis reddidisti, illas potissimum indicare, quæ mihi immodicam de priori, in qua eram sententia, dubitationem iniecerunt.

Ajebam itaque, unum, & alterum canonem XLV & XLVI. quibus Hæreticorum rejicitur lavacrum, Donatistarum fraude, ac versutia in collectionem illam Apostolis olim adjudicatam, intrusos fuisse. Etenim si furtum comperio, & Furem agnosco, quid temere alios incuso? At enim inquis; tum Fur non extabat. Si me rogas, neque Fur, neque furtum. Qui enim fieri potuit, ut ineunte hæresi Donatiana ejuscemodi canones extarent, nec unquam a captiosissimis Donatistis ad errorem suum, jam tum sacramento litatum, confirmandum sint usurpati? Ne in magna quidem illa Collatione Carthaginensi, in qua certissimo Augustini testimonio nullum non moverunt lapidem. Ecquis Donatistis, aut accuratior, aut callidior, aut rebus suis prospiciens magis? Ecquid contra duobus hisce canonibus aptius, aut validius ad vendicandum anabaptismum? Nil siquidem a Catholicis crebrius, aut firmitus Donatistis opponebatur, quam apostolica traditio; huic vero ita strenue ut aperte repugnabant duo canones apostolici, quibus Hæreticorum baptismus iterari jubebatur.

Nunc in eo disputas " Canones apostolicos
multo

multo prius apud Græcos vulgatos fuisse, quam „ in Latinorum notitiam devenerint „. Antequam pergis subsiste paullulum Vir ornatissime. Vereor ne tua hæc opinatio, quæ Dallæum Auctorem habet, plurimosque Sectatores, potius rumori vulgi, quam critices præceptionibus sit accommodata; quandoquidem quod Canones illi apostolici fierent, magno est argumento, creditos usquequaque fuisse ab Apostolica Sede factius quam a Græca quapiam Ecclesia proficisci, tametsi græcis tantum literis consignabantur; eo etiam verosimilius quod a Sancto Clemente Romano S. Petri Discipulo, paulloque post in Pontificatu successore ea Canonum collectio græce conscripta, atque Ecclesiæ universæ tradita putaretur.

Cur vero ante sæculum integrum, quam in Ecclesia Occidentali, horumce Canonum mentio in Orientali facta sit, in causa fortasse fuerit turbulentum, ac mobile novarumque rerum cupidum Græcorum hominum ingenium; qui cum literariis concertationibus præter ceteros studebant, singula christianæ fidei dogmata, & primigeniam Ecclesiæ disciplinam per summam injuriam, & impudentiam miscuerunt, quibus iccirco mature occurrendum fuit, & quæcumque id temporis ab Ecclesia magni fiebant monumenta, veluti firmæ quædam munitiones, opponenda fuerunt; fortassis a Latinis item atque a Græcis opposita essent, si ita facto opus fuisset.

Ceterum eorum Canonum Syllogen non us-

C

que.

quequaque ante Sæculum VI. Latinos latuisse , suadet celeberrimum Decretum Gelasianum de libris recipiendis ac rejciendis , super quo quamquam vehementer dimicatur inter Eruditos , tamen tot tantique MS, iidemque vetustissimi Codices succurrunt , hominibus ipsis etherodoxis , veluti Pearsonio probati , ut levibus , quæ adversantur suspicionibus , minime assentiendum existimem . Quod si Damaso idem ipsum Decretum adscribamus cum antiquissimo Codice Collectionis Dionysianæ , eruditissimo Balutio per Lucam Dacherium communicato; cui adstipulatur Concilium Romanum sub Damaso in Cresconiana Collectione ad annum Christi 69 , jam sub dimidium sæculi quarti eorumdem canonum laterculum Occidentalibus perspectum fuisse , liquido deprehenditur .

Nec me movet Hincmari Archiepiscopi Rhemenensis auctoritas opusc. 53 capitum , Cap. 24 adversus Hincmarum Nepotem Episcopum Laudonensem adtestantis. *B. Gelasium in cathalogo qui libri ab Ecclesia recipiantur penitus tacuisse, sed nec inter Apocrypha eos misisse* . Assentior si quidem Natali Alexandro opinanti , Hincmarum in codicem mutilum Synodi Romanæ sub Gelasio incidisse . Nam locus ab Alexandro restitutus : *sed nec inter apocrypha eos omisit* , mihi minus probatur ; extortus namque videtur atque improprius , præsertim cum prædixerit *penitus tacui* . Qui enim prudenter miraretur Hincmarus , Gelasium de his canonibus in cathalogo librorum ;
qui

qui ab Ecclesia recipiuntur *penitus tacuisse*, si inter apocryphos eos non omisit? Sed huic Hincmari pronunciato Dionysii Exigui Collectio tempore præstat atque auctoritate. Nil vero mirum si unum, & alterum Dionysianæ Collectionis codicem quis offenderit in quo nihil, tale comperitur; hæc si quidem admiratio quotidiano arceatur experimento, quod nedum omnium prope modum veterum Scriptorum tum sacrorum, tum profanorum, verum etiam divinæ Scripturæ codices mutili non uno in loco deprehensi sunt; qui propterea & illi eruditorum hominum opera, & hi Romanorum Pontificum auctoritate sunt restituti. Quamvis autem cum optimis MS. codicibus, qui in magna nunc sunt apud Eruditos estimatione, Canonum Apostolicorum mentionem in Gelasiano decreto inficiemur, extat adhuc apud Gratianum dist. 16. cap. si præclarum hoc monitum magni illius Hispalensis Episcopi S. Isidori: *Canones, qui dicuntur Apostolorum. Sed quia eosdem nec Sedes Apostolica recepit, nec SS. Patres illis assensum præbuerunt, pro eo quod ab Hereticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur; quamvis in eis utilia inveniantur, tamen auctoritate canonica, atque apostolica eorum gesta constat esse remota, atque inter apocrypha deputata.* Testatur Antonius Augustinus Tarraconensis Episcopus lib. 1. de emendatione Gratiani apud Alexandrum ad Sæcul. I. disert. 18. prop. 2. Refert etiam Visserius in prologm. in Ignat. cap. 15. apud Tillemontium Tom. 2. Venetæ Editionis

pag. 166. Ex quo duo ad rem consequuntur. Primum, collectionem hanc ante Dionysium Romanæ Ecclesiæ innotuisse, a qua ea collectio rejecta est, veluti, & a S.S. Patribus, Occidentalibus certe, quorum nomine non alii verosimilius intelligendi occurrunt, quam Episcopi Concilii Romani, sub Gelasio an sub Damaso, non facile dixerim, fortassis etiam sub neutro. Deinde vulgatam illam opinionem convelli qua L priores canones olim ab Apostolis nunc vero ab Orientalibus Conciliis confecti ducuntur; affirmantur enim ab Isidoro nedum *remoti ab auctoritate Apostolica* verum etiam *a Canonica*, quin & *ab Hæreticis compositi*, nullo discrimine L priorum a posterioribus. Perge nunc quo suscepti argumenti ratio te adducit. *An ergo putandum tantum valuisse vasfratiam Donatistarum, ut pro antiquis obtruserit, immiseritque in priorem collectionem duos illos canones? Quidni vasferri Donatistæ duos canones confingere valerent, totique obtruderent Occidenti? quandoquidem Synvessanum Concilium de integro confinxerunt; cujus sententia Synodica in Marcellinum in Romanum Breviarium irrepsit; tam affabre Donatistæ calumnias suas struebant. Quid ergo dubites Donatistis omnium mortalium callidissimis commentum istuc tribuere, quando istuc ipsum (si Donatistas missos facis) cuiquam alteri Hæreticorum factioni, cui minus fortasse calliditatis, minusque fuerit pertinacis opinionis, non dubitanter est tribuendum?*

Sed

Sed illud obstat, quominus Donatistis attribuas „ *quod non magnum* hisce cum Græcis videatur intercessisse commercium „. An magnum intercesserit neque ajo, neque nego; sædus vero cum Arianis iniuisse diserte perhibet Augustinus, cujus loca exscripsi ad pag. 45; nunc quantum Donatistæ in meridie, quantum Ariani in Oriente, atque Occidente roboris haberent, ac firmamenti, otiosum est recensere. Quin satis aptum hinc eruitur argumentum, neque in græco regesto duos illos canones ante Carthaginensem collationem fuisse comprehensos. Neque enim verosimile fit, eosdem canones jam tum græcis hominibus innotuisse, neque ab Arianis mature Donatistis fuisse communicatos, quod neque opportuniores, neque utiliores suppetias fæderatis suis apostolica traditione ægerrime divexatis ferre possent, quam duos canones de abdicando profano lavacro, Apostolorum nomine insignitos, Orientisque religione consecratos. Tu quidem posterioribus literis unius, & alterius canonis mentionem a Græcis factam recensuisti; nil tamen peculiare adduxisti, ex quo oppositum confici possit argumentum ad hos canones, de quibus honestissima inter nos dimicatio est, in ea Collectione annumerandos. Nam quod iterum ac tertium provocas ad veterem Orientis disciplinam Conciliorum Iconiensis, ac Synnadenensis canonibus, fortasse pro Apostolicis deinceps obtrusis, græcæ gentis credulitate confirmatam, enimvero ajo, nec eam fuisse id temporis disciplinam, quam

Eusebius perhibet, quin nec esse debuisse, quod satis jam, (aut ego fallor), superque probavi. Quæ vero in altero responso multa congeris eruditione, gravique confers iudicio ad Orientis disciplinam in iis canonibus introspectendam, id tibi ego inficiari non auxim; quamquam enim de integro conficti fuissent, continuo ei disciplinæ, quæ tum in Oriente obtinebat, accomodandi fuerunt; ad quam etsi non respexissent, nil factu proclivius, quam multa de disciplina temere præcipere, e quibus nonnulla usui tum vigenti egregie responderent.

Id potius inquirendum videtur, an Donatistis ad hoc molimen admovendum opus fuerint Arianorum manus. Nam quod subdis “ prædictos canones, ut qui disciplinam, doctrinamque inducerent contrarias ei, quæ per omnes Orientis Regiones semper obtinisset, difficillime ita obtrudi potuisse, ut nemo Græcorum fraudem detegeret, nemo reclamaret, id magis confirmat quod modo demonstravi, nimirum nondum in illorum canonum album duos istos, de quibus nunc disceptamus fuisse relatos. Exinde illud eruis quod magis supinæ veterique credulitati, quam rectæ rationi consentaneum est “ An non (inquis) verosimilius, prædictos canones iccirco in ea collectione vel ab initio toleratos, quod eam disciplinam exprimerent, quæ uti norant alicubi in Oriente olim fuerat observata? nec vero secus existimare potuerunt Latini quando & priores canones utcumque tandem
 „ ad-

„ admifere „ . Verum conjecturam hanc fieri ver-
 tant in Oriente Nicænum , & CP.^{æum} I. quo-
 rum alterum, fi duo illi canones inter apoftolicos
 exiftiffent , nunquam certo canone in Paulliani-
 ftarum baptifmum ftatuiffet , quin prius de cor-
 rupta evangelica forma eisdem explicaffet , at-
 que adeo in rem fuam adduxiffet ; Sin minus , uti
 fpurios rejeciffet, quidem certe; atqui non explicuit,
 non adduxit, non rejecit, uno verbo neutiquam me-
 minit; magno igitur eft argumento ante Nicæni
 tempora non exiftiffe. Alterum etiam CP.^{æum} cui
 VII. ille canon de Hæreticorum baptifmo a
 nonnullis Græcis Collectoribus adjudicatur , ea
 ipfa æconomia , quæ in Nicæno defideratur , eof-
 dem canones opportune commemoraffet veluti op-
 portune quidem commemoravit poft annos XIII.
 Concilium alterum , quod CP.^{æum} habitum eft in
 caufa duorum Competitorum Epifcopatus Bo-
 ftracenfis . Duo hic in tempore obfervare libet ;
 alterum cum Tillemontio , nullam de hac apo-
 ftolicorum canonum collectione antiquiorem fieri
 mentionem hac ipfa , quæ in hac Synodo facta
 eft ; quandoquidem quas priores fecundo recensui-
 ffi , non plures , fed unum dumtaxat appellare
 canonem textus ipfe declarat . Alterum , Syno-
 dica ifta fæctione alludi ad canonem inter apo-
 ftolicos LXXIII. qui communi calculo in apocriphos
 rejicitur cum reliquis , qui numerum quinquage-
 fimum excedunt. Ex quibus duo item confequun-
 tur . Primum , perperam omnino affirmari, duos
 illos Canones in album , quod Apoftolorum vo-
 ci-

citatur, ante Donatianam hæresim obrepisse, cum in re tam crassis tenebris obducta nihil affulgeat quod huic iudicio, non dico viam, sed aliquod saltem diverticulum demonstret, quominus cæcum, verius quam preceps, sit, atque vocetur. Deinde regeſtum illud nullo delectu verorum a falsis circumlatum fuisse. Ad Occidentem quod attinet, id ipsum de Arelatenſi Iudicium eſto ac de uno, & altero Nicæno, & CP.^{no} Concilio modo prolatum eſt.

Patere nunc, Vir honeſtiſſime, me libere quidem, ſed procul injuria ſententiam meam promerere de illa canonum collectione jam diu Apoſtoliſ attributa. Principio ſic exſtimabam, fuiſſe utrumque canonem Hæreticorum fraude non confictum, ſed corruptum; eamque clauſulam ex illorum contextu doſe abſtractam fuiſſe, qua iſ baptiſmus dumtaxat notaretur, qui aut ſuppreſſa, aut etiam ſuſpecta Trinitatiſ invocatione, miniſtrabatur; neque enim ſatis percipere potui, quo pacto Dionyſius Exiguus, qui omnium Princeps eorum Canonum, qui tum patebant, feriem adornavit, atque propoſuit, unum, & alterum canonem pro rebaptiſmo inter Apoſtolicos recensuerit poſt compertam, atque expreſſam Arelatenſis Concilii damnationem, ut CP.^{num} I. præteream. Verum, quum circumſpecte, ac diligenter illorum inquisitionem ſuſcipio, conſeſtim Donatianam ſcabiem perſentio: quum conſero priorem canonem cum poſteriori, Donatiana hæreſis tota quanta eſt erumpit. Aſſertur ſiqui-

liquidem in priori locus ex II. Cor. Cap. 6. *Quæ conventio Christi ad Belial? aut quæ pars Fidelis cum Infideli?* Quem locum eodem refert Pseudo Cyprianus in epistola ad Jubajanum, quem contra verus Cyprianus lib. 3. Testim. Cap. 62. explicat *de Matrimonio cum Gentilibus non jungendo*. Eo ipso loco abusus est Parmenianus Donatiani Schismatis Coriphæus apud Aug. cont. Epist. Parmen. lib. 2. cap. 18, ceterique Donatistæ qui tam nefariæ causæ patrociniū post Parmenianum suscepērunt, apud eundem lib. ad Donatist. post collat. Duo hic obiter, at in tempore velim animadvertas. Primum si Epistola ad Jubajanum Cyprianica foret, jam Cyprianus egregie secum pugnaret, quippe qui, cum sententiam apostolicam de Matrimonio cum Infideli non jungendo ex Apostoli mente, & verborum sensu vere, & proprie explicasset, postmodum ad Hæreticorum baptismum contorsisset. Deinde, si Augustino superstite recitatus canon extitisset, dubio procul Donatistæ Augustinianam interpretationem veluti absurdam hujusce canonis testimonio, Catholicis ipsis probantibus, ludificati fuissent. Ad canonem XLVII. quod attinet, comma illud *aut pollutum ab impiis non baptizaverit* hæreseos Donatistæ summam complectitur, dirique Schismatis causam designat, nimirum de justis iniquorum consortio contaminatis; cujus quidem imaginariæ contagionis refutatio tot tantæque metitur Augustini Opuscula adversus Donatistas conscripta.

Hinc Satis intelligis Vir prudentissime expli-

D

catio-

cationem illam, quam pro duobus hisce toties nominatis canonibus vendicandis Binius offert in notis, nec veram esse, nec vero similem. Illud etiam spero juxta mecum intelliges, usquequaque difficillimum esse intellectu, cur Dionysius Exiguus post notissimam, ac repetitam Donatiani erroris proscriptionem ambos illos canones reliquis 48 annexerit, quamquam, ut ipse idem perhibet, etiam tum a quibusdam pro apostolicis jactabantur. Fateor me diu, ac sedulo hoc mecum cogitasse qua demum ratione ista conciliarem, nec assequi potuisse. Quæ quidem Dionysiana, non dico inconsiderantia, sed coniventia, in causa potissimum fuit, curetiam num. in quinquagesimo illo numero describantur. Proinde si quid habes, quod hunc nodum expedire possit, pergratum facies si communicaveris.

Et sane gratissimum fuit judicium tuum post
 „ aliquot dies accipere, quod hic exscribo “ Ad
 „ hæc (inquis) minus mirum videbitur, Diony-
 „ sium dictos canones suæ collectioni inseruisse, post
 „ detectam manifestissime veritatem, si cogite-
 „ mus hoc fortasse illum fecisse veneratione qua-
 „ dam ductum, ut ego coniiicio erga illas prisco-
 „ rum Patrum Synodos, quibus traditio eos fe-
 „ rebat acceptos, nisi malimus dicere (quod etiam
 „ libet magis) Dionysium mancā ad posteros,
 „ & a se detruncatam transmittere noluisse col-
 „ lectionem canonum vulgo apostolicorum, quo-
 „ rum jam illustris apud plerosque omnes erat
 „ auctoritas (quam sane tam cito non obtinuis-
 „ sent,

„ sent, si vel paullo ante id temporis Gelasianam
 „ censuram passi essent, vel Damasi decreto, si huic
 „ magis eam censuram tribuere velis, confixi fuif-
 „ sent), quamquam, ut ipse monet Dionysius, non-
 „ nulli non facilem eidem Collectioni præberent
 „ assensum, fortasse vel maxime ob duos illos,
 „ de quibus quæstio est.

„ Deinde quid enim vero si non magis proba-
 „ verit Dionysius singulos apostolicos L canones,
 „ quos in collectionem suam transferebat, quam
 „ probaverit subinde eos post diuturnum tempus,
 „ & Urbanus II. apud Gratianum Can 6 dist. 32,
 „ & Humbertus Cardinalis contra Nicætam sub
 „ nomine Leonis IX, item apud Gratianum
 „ dist. 16. Can. 3, ubi prædictus Cardinalis ab apo-
 „ cryphorum numero excipit quinquaginta Ca-
 „ pitula, hoc est Canones, sive constituta,
 „ *quæ Patres (inquit) decreverunt Orthodoxæ*
 „ *Fidei adjungenda:* quibus sane verbis, non id
 „ puto sibi voluisse, quod videlicet singuli apo-
 „ stolici canones doctrinam saperent orthodoxam;
 „ sed quod collectim accepti pleraque continerent
 „ ad fidem, disciplinamque fovendam utilia.
 „ Quo in sensu si accipias quod egit Dionysius
 „ cum integram dedit canonum L collectionem,
 „ non magis eum criminari poteris, quam mo-
 „ dernos quosque Collectores, qui ut exhibeant in-
 „ tegra monumenta quævis Ecclesiastica, histo-
 „ ricæ eruditionis ergo, eos quoque canones re-
 „ censent, quos nec probant ipsi, & vel falsos
 „ esse, vel abrogatos, rejectosve non dubitant.

„ Etſi enim , ut judicioſiſſime Hincmarus Rhe-
 „ menſis ſtatuit in Opuſculo 53 capitulorum
 „ Cap. 24, quædam in canonibus, qui per ipſum
 „ quoque Apoſtoliſ falſo tribuuntur, ſint recepti-
 „ bilia, quædam vero ſunt non ſervanda, ta-
 „ men inquit. . . . *Sicut majorum traditione didi-*
 „ *cimus ſeorſum ante Concilia in canonum libris*
 „ **AD INSTRUCTIONEM & PROPTER**
 „ **VULGATAM EORUM FAMAM, PO-**
 „ **NUNTUR.**

„ Denique ſi poſt hæc mirari pergas quod Dio-
 „ nyſius duos illos canones viſus ſit adprobare,
 „ cum eis in ſua collectione locum dedit, multo
 „ igitur magis mirare quod Trullani Patres ca-
 „ nones apoſtolicos LXXXV, atque inter hos
 „ etiam ſeptuageſimum ſeptimum, qui ſimul
 „ rebaptizationem, & reordinationem comple-
 „ ctitur, omnes indifcriminatim probaſſe viſi ſint,
 „ atque obſervandos propoſuerint; ac maxime
 „ etiam mirare, quod ob reverentiam erga glo-
 „ riſſimum Martyrem, inſignemque Docto-
 „ rem Sanctum Cyprianum Patres illi etiam Sy-
 „ nodum admiferint, quam ipſe habuerat; quam
 „ ego ſane Carthaginienſem illam cum Baronio
 „ intelligo, in qua hætenus creditum eſt, ana-
 „ baptiſmi quæſtionem fuiſſe pertractatam, &
 „ male definitam. Perperam enim affirmat,
 „ & gratis omnino Guilielmus Cave in ſua hiſto-
 „ ria literaria, ubi Concilii Trullani vindicias
 „ agit, Trullanos Patres Cypriani Synodum com-
 „ memorando, illuc animum non intendiſſe.

„ At >

„ At, inquires, minus mirum errasse hac in re
 „ Concilium Trullanum, quod in plerisque a-
 „ liis errasseprehenditur. Atqui non erravit
 „ tamen, ut mihi videtur, si de dogmate ser-
 „ mo sit, quod de baptismo Hæreticorum gene-
 „ ratim tantum fuerat stabilitum. Etenim non
 „ in ea fuerunt sententia Trullani Patres, ut
 „ crederent baptismum verbis evangelicis rite
 „ collatum, per hoc invalidum esse, quod ab
 „ hæretico homine conferretur; sed si aliquorum
 „ baptismum rejectum voluerunt, ideo voluerunt,
 „ vel quod in eo legitima forma deesset, vel si
 „ non deesset ipsa quo ad verborum sonum, exi-
 „ stimarent tamen, (sive vere, sive per erro-
 „ rem, quod nunc quærere non vacat), quali-
 „ cumque ratione ita vitari, ut ad Sacramen-
 „ tum perficiendum non satis virium haberet.
 „ Et quidem cum Canone XC. Arianorum, Ma-
 „ cedonianorum, Catharorum, Apollinaristarum,
 „ & quorumdam aliorum Hæreticorum baptis-
 „ ma admittunt, *de Paullianis* tamen, inquit,
 „ *a Catholica Ecclesia statutum est, ut ii omnino*
 „ *rebaptizentur*; quibus ipsi adjungunt Euno-
 „ minianos, Montanistas, & Sabellianos, quos
 „ tamquam Gentiles jubent recipi, si ad Ca-
 „ tholicam Ecclesiam accedant. Ubi facile vi-
 „ des, Vir diligentissime, Patres Trullanos non
 „ existimasse controversiam de baptismo Hære-
 „ ticorum omnium in Nicæno Concilio fuisse
 „ definitam, sed tantum ibi cautum fuisse, ne
 „ sine novo lavacro reciperentur Paullianistæ,

„ qui absque Sanctissimæ Trinitatis invocatione
 „ suos abluebant : In qua Sententia fuisse viden-
 „ tur Sanctus Basilius, & alii Episcopi Cappado-
 „ ces, ut ex Basili literis colligitur. Nec secus
 „ sensit Auctor Can. VII. inter eos qui CP.^{no} I.
 „ Concilio adscribuntur vulgari opinione, iuxta
 „ quam sibi respondi superius; quamquam
 „ sciam tali Concilio certis argumentis a Bevere-
 „ gio eum canonem abjudicari. Porro in hoc
 „ Canone vulgo CP.^{no}, ad quem sane
 „ mentem adverterunt Trullani Patres in con-
 „ dendo canone suo præfato XC, discrimen sta-
 „ tuitur hæreticorum illorum, quorum baptis-
 „ mus est repudiandus, & quorum recipiendus.
 „ Quapropter quum Trullani Patres recipere vi-
 „ dentur Canones illos Apostolicos de Anabaptis-
 „ mo, ac etiam Synodum Cyprianicam, non
 „ debemus censere, probasse eos ex integro, &
 „ indistincte sententiam omne hæreticorum lava-
 „ crum reiicientem, sed probasse tantum iuxta
 „ discrimen, quod ipsi statuebant in præfato
 „ Canone suo XC. Et sane cum plurimos illi re-
 „ novent singillatim Canones Apostolicos in sua e-
 „ ditione Canonum 102, duorum tamen illorum,
 „ de quibus est principaliter sermo, & sexagesimi
 „ sexti, & Canonis Cyprianici expresse, & nomina-
 „ tim non meminerunt, quod indicio est, eos tan-
 „ tum genericè, ut ajunt, & reverentiæ causâ
 „ a Patribus fuisse utcumque admissos. Et hæc
 „ quidem, quæ de Trullanis Patribus a me ex-
 „ cogitata sunt, si tu proveris, aut verosimili-
 „ bus

„bus habenda duxeris, valebunt, ut puto,
 „non modo ad minuendam admirationem, quæ
 „oritur ex ipsis, sed ad tollendam etiam eam,
 „quæ oritur ex Dionysio, Canones Apostolicos
 „sine discrimine recensente. Quod si palatui
 „tuo ista non sapiant, quod valde timeo, tu
 „puta non scripta, & in his non scribentis do-
 „ctrinam, quæ exigua profecto est, non dili-
 „gentiam, quam ad finem epistolæ properans,
 „& alterius generis studiis detentus adhibere
 „modo non potui, sed affectum respice volentis
 „tibi obsequi; ac libero etiam scribendi genere
 „bene de Te mereri. Tu fac, ut valeas, me-
 „que tibi addictissimum esse memineris.

Hactenus Tu graviter, acuteque, modeste,
 atque etiam officiose. Nec diffiteor unam, &
 alteram, quam de Dionysio ambos illos canones
 de Rebaptismo recensente conjecturam cepisti,
 a verisimilitudine abesse. At quam inde ducis
 consecutionem, Canones Apostolicos non tantum
 auctoritatis apud plerosque omnes Dionysii tem-
 poribus nacturos fuisse, si paullo ante id tempo-
 ris Gelasii, aut, si per me licet, Damasi de-
 creto confixi fuissent, paullo involutiorem judi-
 co, propterea quod ex adtestatione illa Diony-
 siana, contra quam coniecisti, coniiciendum videat-
 ur. Inde siquidem plane colligitur, longe plu-
 res fuisse ex Eruditis, [quorum tantum hæc
 quæstio interesse potuit], qui assensum his ca-
 nonibus denegarunt, quam qui præbuerunt, nam-
 que ita legimus. *Quibus quia PLURIMI con-*

sen-

sensum non præbuere facilem. Verum si paullo circumspectius Dionysiana verba remetiāmur, non magno negotio animadvertemus, neminem unum id temporis extitisse, qui prædictos Canones pro Apostolicis haberet, sed id tantum in quorundam contentione positum erat, an ii Canones, qui Apostolica auctoritate destituti agnoscebantur, canonicam saltem obtinerent? hanc porro *PLURIMI*, seu multo plures, perinde est, inficiabantur. Quæ communior inficiatio duobus posterioribus incisis ejusdem ambitus attingitur. *Hoc ipsum* (subdidit) *vestram ignorare nolumus sanctitatem, quamvis postea quædam constituta Pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse videantur*. Anne Stephanus Episcopus Salonitanus tam hospes erat, tamque hebes, ut etiam tum eos canones Apostolicos reputaret? Annon potius monendus fuit de quā minima, quam apud plerosque omnes canonicam obtinebant auctoritatem? Et sane Dionysius sacrorum canonum peritissimus, horumce decretorum auctoritatem Stephano enuncians, monet, illam, siqua erat, non aliam fuisse quam canonicam, at non ita canonicam, ut in antiquioribus Synodis sanciti putarentur, sed eo canonicam, quod *quædam constituta Pontificum in ipsis canonibus assumpta esse videantur*, veluti a Synodo Quinisexta, & multo ante ab altera CP.^{na} Ad hæc id etiam accedit; Dionysius de sententiis secum pugnantibus, edisserens, non præsens sed præteritum tempus appellat; non eorum qui tum erant, sed qui fuerant memoriam.

Ad

Ad homines vero sibi cœvos respiciens nihil hæsitans scribit : *Canones, qui dicuntur Apostolorum*, quam nominationem per abusum dumtaxat usurpatam proponit veluti rem omnino Stephano compertam, suorumque temporum communi consensione firmatam. Dein ad tempora antea acta sermonem convertens affirmat, *Veteres Fideles* [Occidentales puto, non Orientales] canonibus hisce *non facilem PRÆBUISSSE consensum*. Post communio rem illam dubitationem quid factum sit indigitat, *quamvis* [subdit] *POSTEA quædam constituta Pontificum assumpta esse videantur*, quod adverbium *POSTEA* tempus notat posterius quidem ei sententiarum discrepantiæ, sed tamen ante Dionysii ætatem. Ex quo alterum consequitur, hanc scilicet Occidentalium inficiationem innuere verius quam excludere Damasi, vel Gelasii decretum. Nam quod ante dixisti, prædictos canones nunquam tantum auctoritatis fuisse adepturos, si Gelasiano, vel Damasiano decreto conficti fuissent, tuum est quatuor probare. Primum tantum auctoritatis reapse obtinuisset. Deinde hanc illis fuisse auctoritatem penes plerisque omnes. Tum & hanc temporibus Dionysii Exigui. Postremo, tametsi obtinuissent auctoritatem, hanc fuisse Apostolicam, non Canonicam, quam utramque iis denegat Magnus S. Isidorus. Quare quod superius Dionysii mentem vestigans, ominatus es, nunquam Dionysium eorum canonum syllogem collectioni suæ præpositurum fuisse, si ejusmodi confixionem passi essent, quotidiano

exploditur experimento . Nam quid tu dices de Binio , de Labbæo , de Harduino , ceterisque Collectoribus , qui tantundem præstiterunt ? Finge vero , (ut tibi viro integro , atque officioso , quam possum maxime , conniveam) , finge inquam Dionysii temporibus non Orientales modo , verum etiam Occidentales majori ex parte eos Canones Apostolicos judicasse , num propterea Gelasianum Decretum continuo eliminatur ? Cur ita ? An quia a verisimilitudine abhorret , posse quemquam Decretum aliquod germanum ducere , eo quod spurium ab Apostolica Sede sit declaratum ? Verus dico , atque etiam ingenuus , me , quum Romæ degerem satis adolescens , quum primum in hos Canones offendi , magni nominis Theologum percontatum fuisse , an revera forent Apostolici ? Tum ille : quinquaginta priores Apostolici sunt , ceteri 34. non item . Dum vero ætate jam confirmata forensi disceptationi adesset , quæ in amplissima , ac frequentissima Curia agebatur , Jurisconsultus quidam magnæ apud eas gentes existimationis Canonem LXXIII. vere a SS. Apostolis sancitum serio , nec dubitanter affirmavit . Nam sane quiddam aliud est sententiam aliquam ratione tueri , atque aliud auctoritate ; illud ad unius cujusque scientiam attinet , hoc ad eruditionem . Annon hoc tempore ex tot moralibus positionibus ab Apostolica Sede confectis , nonnullis viris ipsis doctis & ratiocinantibus probabiles videri possunt , eo quod earumdem confectioem ignorent ? Quo circa tametsi Decretum Ge-

Gelasium extitit ante Dionysium, nihil hunc remorari debuit, quominus eisdem Canones recenseret; liquet enim ex ea causa, quam assert, non aliud de istis Canonibus iudicium fecisse, quam Hincmarus Rhemensis. Quod si Hincmarus iudiciosissime, ut tu quidem satis ad rem pronuntiasti, censuit, *ante Concilia in Canonum libris ad instructionem, & propter vulgatam eorum famam poni*, quidni ob eam ipsam rationem Dionysius ante suam Canonum collectionem collocarit? Præsertim cum in eadem Epistola ad Episcopum Salonitanum idipsum adverterit, nempe *quædam Constituta Pontificum ex ipsis Canonibus assumpta videri*. Neque eo miror, quod post Gelasii Decretum eos Canones suæ collectioni præmiserit, nam Gelasius apostolicam auctoritatem iis canonibus inficiatur, quam etiam denegat Dionysius; sed non canonicam, quam Dionysius & si sedulo non affirmat, prudenter tamen conjectat; sed ideo miratus sum, Dionysium nullo discrimine duos illos Canones reliquis 48. annexisse, quod Donatianam hæresim a Summis Pontificibus, plenariisque Conciliis damnatam iidem Canones complecterentur, ab Arlatensi inquam directe, ab Nicæno vero per accessionem, quod jam adversus Norisium & Nicolaum per me ipse demonstravi pag. 46. Dixi etiam a CP.^{no} satius quam a Quinisexto, non tam ob Canonem illum septimum, qui ab acutioribus Criticis cum XIV. Trullanæ ejusdem Synodi confunditur, quam quod peccatorum remissionis per

unicum baptisma confessio a Concilio CP.^{no} I. Fidei Symbolo annexa fuerit ; quod item adnotavi pag. 363.

Nunc quoniam ad Trullanos Patres dilapsa est disceptatio, nihilo plus miror, *Trullanos Patres canones Apostolicos LXXXV. atque inter hos etiam LXXVII. qui simul rebaptizationem, & reordinationem complectitur, omnes indiscriminatim probasse visos esse, atque observandos proposuisse.* Quod si monitum istuc tuum excipere velim, jam ad primam, quam conceperam suspicionem redeundum est ; nimirum per eos canones eum tantummodo improbari baptismum, qui sine expressa, atque integra Sanctissimæ Trinitatis invocatione ministrabatur. Nam video Canone XC. eorum dumtaxat Hæreticorum baptismum repudiari, quorum formula verbis evangelicis repugnabat, veluti Paullianistarum, nec non Euhomaniarum, Montanistarum, & Sabellianorum. Novatianensium vero, & his affinium Hæreticorum baptismum, in quo Trinitatis fides, & invocatio non commaculabatur, recipi, & probari. Hinc pace tua dixerim, Vir præclare, & de me optime merite, me non maxime mirari posse Trullanos Patres ob reverentiam erga gloriosissimum Martyrem, insignemque Doctorem S. Cyprianum etiam Synodum admisisse, quam ipse habuerat, quam tu sane, & meo quidem iudicio, longe probabilius, Carthaginensem illam III. cum Baronio intelligis. Non maxime inquam miror, sed contra maxime lætor, maximamque tibi

tibi gratiam habeo, qui pulcherrimum, firmum-
que argumentum suppeditaveris ad confirman-
dam meam de Cypriani rebaptismo sententiam.
Qui enim fieri potuit, ut Cypriani Synodum,
sententiamque in rem suam adducerent, nisi il-
lud serio, existimassent, Cyprianum, ejusque
Collegas Africanos non aliud respuisse baptismum,
quam quod absque Sanctissimæ Trinitatis invo-
catione conferebatur? Quod si ea fuit Trullano-
rum Patrum mens; neque enim aliam fuisse res
ipsa demonstrat, jam concidit & Eusebii histo-
ria de Cypriano rebaptizante, & Stephani De-
cretum, & potissimum Donatistarum præsidium.
Ignorarunt itaque Græci Patres Sæculo VII. hoc
Cypriani dissidium; sin minus, non crediderunt;
ignorarunt Cypriani cum Orientalibus commer-
cium; ignorarunt eamdem, quæ in Cypriano no-
tabatur, Majorum suorum de omnium Hæreti-
corum lavacro reiiciendo sententiam.

Per me laudo rectissimum Tillemontii judi-
cium, certissimamque prudentiam, qui eorum-
dem canonum tractationem, (quod tu maxime
animadvertisti, & mirari etiam visus es), cum
Apostolicis Constitutionibus coniunxerit. Censet
itaque Vir solertissimus, Constitutiones Aposto-
licas, quæ hoc tempore eo nomine circumferun-
tur, haud esse eas ipsas, quæ IV. Ecclesiæ Sæ-
culo, & V. ineunte vulgo Apostolicæ putabantur;
propterea quod multo aliter ab ejus Ævi Scripto-
ribus citentur, atque hodie habent; interdum
etiam unus idemque locus hodierni contextus ve-

teri lectioni contradicat . Quæ Sententiarum variatio , atque oppositio a Græcis ipsis in Conventiculo Quinisexto Hæreticis adscribitur . Nunc jam intelligis quodnam fuerit Tillemontii consilium tum quum pauca admodum attigit de canonibus Apostolicis , nempe illud ipsum quod de Constitutionibus pronunciavit iudicium , videlicet , non eodem nunc illos esse statu atque olim erant , sed hunc corruptum , illum iaversum , alterum exclusum , intrusum alterum . Hanc porro perturbationem iccirco mihi persuadeo , quod videam canonem LXXIII, qui ab numero quinquagesimo exploditur , ab eo Concilio CP.^{no} quod an. 394 habitum est , fuisse usurpatum , atque instauratum , quem tamen post sesqui sæculum Dionysius Exiguus extra album canonum L. descripsit , cuius canonis sive rejectio , sive ignoratio magna est argumento , alium fuisse Grecorum Codicem , atque item alium Latinorum .

Ut ut ista se habeant , quæ novissimis temporibus a scriptoribus nostratibus magis magisque perturbata fuerunt , non dubium est , quin canones duo , qui nostram hanc disceptationem definiunt , ab Hereticis conficti fuerint . Quinam vero confixerint , etsi nominatim asseverare haud facile est , & compertum ; conijcere tamen vacat , atque adeo oportet . Nempe iidem ipsi confixerunt , quorum plurimum intererat eos canones confingere ; intererat autem plurimum Marcionitarum , & Kataphrygum ; quidni ergo alterutri confixerint ? At etiam Donatistarum intererat ,

rat, atque omnium maxime, quid ergo obstat cur huiusce commenti Auctores Donatistas existimemus? Eo etiam probabilius, quod hæresi Donatiana iam adulta, nondum canones illi exerti videantur: nec tibi Viro eruditissimo obvium erit illud ostendere, in græco saltem codice ante canones fuisse descriptos. Sed hominibus pertinacissimis (, quantum conjectura assequi licet) certum fuit omnia experiri, antequam sese dediderunt. Primo antiqua monumenta depravant. Tum Cypriani Epistolas, & Concilia confingunt. Post Firmiliani literas. Deinde Concilium Sinuessanum. Postremo cum tot, tantaque confugia undique a Catholicis, hæc oppugnata, illa contempta conspiciunt, solamque Apostolorum Traditionem perpetuo sibi objici animadvertunt, quod summum erat moliuntur, Canonibusque Apostolicis, quorum id temporis ob causa ante dictas non ultima erat apud Fideles auctoritas, duos Canones commenti suam hæresim intrudunt.

Hic sane momentum omnium gravissimum posterioribus animadversionibus tuis, mihi objecisti. „ Ostende enim (mihi inquis) quando nam „ Donatistæ post Carthaginensem collationem eos „ canones in sui defensionem attulerint? Cui enim „ bono confinxissent, si producendi postea animus „ non fuit? An forte eorum intererat in archivorum latebris interim canones confictos delitescere, ut post centum annos prodirent in lucem, cum jam nihil inde subsidii possent habere? Hæc animadversio, aut ego valde fallor

„ quæ-

„ quæstionem definit „ Nec fane falleris Vir doctissime. Ita profecto tua isthæc animadversio quæstionem definit, meamque de Donatistis opinionationem, ut verius dicam, exercitationem, aut si mavis, per me licet, divinationem infringit. At mihi unus scrupulus etiam restat, qui me male habet. Sinveffanz Synodi confictio jam summa Eruditorum consensione Donatistis multis, magnisque momentis adjudicatur, tamen nusquam, & a nemine indicatur quandonam Donatistæ Synodum illam in rem suam adduxerint. Hunc si mihi scrupulum avellis, victum me usquequaque fateor ultro ac lubenter, veluti me abs te multis modis edoctum etiam, atque etiam fateor, mihi hique gaudeo, tibi hique gratiam habeo. De Tertulliano quod subdis, priorem Epistolæ tuæ partem absolvens, satis a me, superque pertractatum est pag. 173.

Jam ad nodum illum herculeum ventum est, quem si tibi solutum dederò *Oedipus tibi certe ero*; ita namque de me bene, ac liberaliter sentis Vir humanissime. Verum ipse *Davus sum, non Oedipus*. Age vero, jam nodum propone. „ Liceat „ vero mihi, [sic enim pergis], sumta jam scribendi licentia, & de altero, quod meditaris „ edendum, difficultatem unam objicere, quam „ nollem a te in illo intactam præteriri. Optime „ fane, & laudabiliter facis, quod post quam „ Cyprianum purgasti ab ea, qua per injuriam „ Donatistarum aspersus fuerat macula, illum „ præterea assertorem præcipuum ostendere velis „ ejus

„ ejus auctoritatis, quam nos Romanis Pontifi-
 „ cibus vindicamus. Nec dubito, quin tibi res
 „ prospere cessura sit, cum de eo Patre SS.^{mo} aga-
 „ tur, qui pacis ecclesiasticæ præ omnibus stu-
 „ diosissimus fuit, quique probe intellexit, quid
 „ in amplissima *centri unitati*, quod ipse com-
 „ mendat, virtute contineatur. At parum tamen
 „ profecisse me quidem iudice, tibi videri debes,
 „ pro adstruenda R. Pontificis infallibilitate, ni-
 „ si argumentum illud evacues; quod colligit ex
 „ Cypriani facto, [verum, an falsum sit, pe-
 „ rinde est], doctissimus, deque Ecclesia optime
 „ meritus Bossuetus, sive quivis alius, qui sub
 „ ejus nomine librum ante duos annos evulgavit,
 „ cui scilicet titulus. *Defensio Declarationis &c.*
 „ de quo tu ipse nonnunquam mentionem injeci-
 „ sti. Continetur autem illud argumentum pag.
 „ 262, & seq. Tom. II. quod hic non exscribo,
 „ ne Epistolæ modum excedam. Nec vero ibi
 „ prodesse potest acutissima illa tua, quam ego
 „ etiam veram dico, distinctio Systematis hypo-
 „ thetici ab absoluto. Fac enim, nullum, cui
 „ Cyprianus obstiterit, [ut tu quidem demon-
 „ strasse visus es], pro admittendo hæreticorum
 „ baptismo a Stephano Papa emanasse decretum.
 „ At Augustinus, hypothetice ad minus, ema-
 „ nasse illud, eique Cyprianum assensum dene-
 „ gasse concedit; in eoque excusat, quod erra-
 „ verit ille, antequam obscura quæstio *tantis al-*
 „ *tercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii*
 „ *auctoritatem, roburque perducta est*; ergo exi-

„ stimabat , ait Gallus ille Auctor , ad capti-
 „ vandum intellectum , Stephani Papæ decre-
 „ tum , atque auctoritatem non sufficere . Quod
 „ & insigniori textu Augustini ex lib. 2. de Bapt.
 „ cap. 4. & 9. ibidem confirmat . Adstipulatur
 „ Tillemontius , nihil hæsitans in vita Cypriani
 „ art. 47. Hic est nodus , quem si mihi solutum
 „ dederis , Oedipus mihi certe eris , aut si ma-
 „ vis , is eris magister , quem aliis præferam .
 „ Ut enim dicere auxim , mihi non valde pro-
 „ bari , quas hætenus reperi apud alios Tracta-
 „ tores hujus nodi solutiones ; ita me dicere non
 „ pudet , etsi alias pro modulo meo Theologum
 „ egi , me cum aliis innumeris , quæ ignoro ,
 „ hoc ipsum adhuc ignorare , quænam nimirum
 „ solida doctrina hac de re contra Gallos Ponti-
 „ ficæ infallibilitatis impugnatores , ut eos ad
 „ silentium adigamus , possit afferri . Quod in
 „ causa est , ut te adeam , per quem ut profe-
 „ ci in eo , quod spectat ad Epistolas sub Fir-
 „ miliani , ac Cypriani nominibus pervulgatas ,
 „ ita me profecturum confido in hoc altero , quod
 „ non puto levioris esse momenti „ . Hæc tu pro-
 „ be , ac prudenter , erudite , ac benevole ; nec
 „ dubito quin æqui docilesque Lectores commen-
 „ daturi sint animi tui ingenuitatem , ac temperan-
 „ tiam , & præcipuum erga Sedem Apostolicam
 „ studium , atque amorem . Nunc enim vero gra-
 „ tulator fortunas meas , quod me tardum , ineptum-
 „ que hominem in id periculum ingenii vocasti ,
 „ quod præter Sybillam suscipiat nemo . Nunc si
 „ quid

quid est in me ingenii , quod jandiu sensi quam sit exiguum, hujus in primis fructum a me repetere prope suo jure debent SS.^{mi} Cyprianus , atque Augustinus : deinde ii , qui mihi & ad audendum animos , & ad scribendum stimulos amice , familiariterque addiderunt , quos inter tu amicissime sane , & ac familiarissime , non modo stimulos adjecisti , qui me permoverent , verum etiam certamen indixisti , quod me adigeret . Sed Tu in palestra ad metam contendentem sollicitasti , & adegisti lubentem , sive ut Magister Tyronem imperitum , sive ut integer cursorem defatigatum. Quamobrem magnas tibi gratias ago , quod provocasti , majores etiam quod allexisti , maximas vero quod sciscitando præcepisti ; utinam referam obtemperando . Nil ergo moror , quin cum Gallicanæ Declarationis Defensore pedem conferam ; magis id adeo , ut æquissimæ , integerrimæque causæ præsto sim , tibi que morem geram , quam ut quicquam mihi ab adversario fortissimo gloriolæ captem .

Principio illud velim animadvertas Vir optime ac *φιλᾶλῆς* duplex Augustini adversus Donatistas systema absolutum , atque hypotheticum a Declarationis Gallicanæ Defensore nihil quicquam fuisse perspectum ; mihi vero certum est utrumque persequi ad Augustini mentem assequendam de Concilii Plenarii necessitate in causa Cypriani . Sed antea libet Defensoris argumentationem adamussim exscribere , quo commodius eruditi Lectores responsiones meas cum illius ar-

gumentatione conferre queant , quodve æquum
 est judicare . En textus Par. 2. lib. 14. cap. 3.
 „ pag. 262. “ Quid quod Augustinus aperte ex-
 „ cusandum putavit Cyprianum , qui errasset ,
 „ antequam obscura quæstio *tantis altercationum*
 „ *nebulis involuta ad plenarii Concilii auctorita-*
 „ *tem , roburque perducta est ?* Ergo existimabat
 „ ad captivandum intellectum , Stephani Papæ
 „ decretum , atque auctoritatem non suffecisse
 „ solum . Quin ipse Augustinus vere de hæreti-
 „ corum baptismo doctrinæ assertor egregius ,
 „ quod ad auctoritatem pontificii decreti attinet ,
 „ Cypriani sententiam aperte sequitur : *Neque*
 „ *nos , [inquit] tale aliquid auderemus asserere ,*
 „ *quale Stephanus jussit , nisi Ecclesiæ Catholicæ*
 „ *concordissima auctoritate firmati : Cui & ipse*
 „ *sine dubio cederet , si jam illo tempore veritas*
 „ *eliquata per plenarium Concilium solidaretur .*
 „ Cui auctoritati Cyprianus ex certissima fide
 „ cessurus fuisset , cui Augustinus ipse in re ob-
 „ scura cederet , verba demonstrant , nempe
 „ *Ecclesiæ Catholicæ concordissimæ auctoritati ,*
 „ *Concilio plenario ex orbe Christiano , ut sem-*
 „ *per inculcat : vel ut idem loquitur sancto Con-*
 „ *cilio cunctarum gentium , ad id provocat post*
 „ ipsum pontificale decretum , in eoque acquie-
 „ scit . „ Hæc Defensor Declarationis Gallica-
 næ . Nunc ad hujusce in speciem firmissimi ar-
 gumenti confutationem accedo ; eamque primo
 viam inibo , quæ hypothetico Augustini systema-
 ti subserviat , & Augustinianam argumentatio-
 nem

nem eo ducat, quo ducenda est . Post in eam me dabo , quæ ad absolutum ejusdem maximi Doctoris systema propius accedit .

Neutiquam igitur fieri potuit, ut quisquam ex hypothese tam firmum ad probandum eruat argumentum , quin inde quicquam incongruens consequatur . Nam ex thesi quæ falsum assumit in hypothese, dignoscitur quidem verum absolute; sed si absolute falsum assumitur , & falsum absolute consequitur , uti jam probavi Axiom. I: ad Systema S. Augustini . Qua re adnotata, antequam hypothesin aperio , id velim observes Censor æquissime, nodum hunc tam implexum, tamque arctum more herculeo a me explicitum fuisse in priori dissertatione a pag. 49. ad pag. 86. tum, cum judicium plenarium, cui S. Cyprianus acquievisset non Nicænum, sed Arelatense I. fuisse , non probavi solum, verumetiam , (nisi me valde amo) mathematice demonstravi . Animadvertit sagacissimus ille Gallicanus Apologista, quantum susceptæ defensionis negotii facesseret eorum sententia , qui implexum Augustini locum ad Concilium Arelatense I. traducunt . Iccirco peculiari capite rem pertractavit, ut verius loquar, percurrat; nam una & altera, eademque non gravi conjectura, quam paucissimis verbis complexus est; neque id sine magno astu quod probe videret, quam periculosa foret longior inquisitio . Quamobrem de industria quæstionem contraxit, & ne in tanta doctissimorum hominum contentione spiritus remisisse videretur animosius, quam satius positionem illam ita concludit: " Ut ut sit

„ qui tantum Arelatensi tribuunt, in eam aucto-
 „ ritate consensione devenisse dicent , gallica-
 „ namque sententiam de consensionis summa , &
 „ ineluctabili auctoritate confirmabunt. „

Nunc cominus agendum cum hoste acerrimo, atque fortissimo . Astruit ille plenarii Concilii necessitatem propterea quod Augustinus *aperte excusandum putavit Cyprianum , qui errasset, antequam obscura questio tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii auctoritatem , roburque perducta est.* Verum enimvero nihil quicquam derogat summæ Romani Pontificis auctoritati laudatus Augustini locus, cum doctissimus Defensor multo apertius duo, quæ Augustinus adversus Donatistas systemata assumit, absolutum, atque hypotheticum misere permisceat, nescio an etiam dolose. Agit hic Augustinus de Concilio Arelatensi concedendo, & connivendo Donatistis, qui ab iudicio Melchiadis ad plenarium Concilium sibi a Constantino Arelati concessum provocaverant, ex consequenti hypotheticum systema persequitur, non absolutum . Nam quid aliud proponendum fuit hominibus pertinacissimis, quam hypotheticum Cypriani exemplum, in quo sibi tantopere blandiebantur? illi etenim Catholicis *obiiicere solebant Cypriani litteras, Cypriani sententiam, Cypriani Concilium,* ut capite proxime præcedenti huic cap. 4. Unde id colligit quod erat ratione consequens, videlicet: Cyprianus, vobis Donatistis agentibus, non acquievit Stephani Decreto in causa rebaptismi, propterea vos Donatistæ non acquiescitis Melchiadis decre-

decreto, & plenarium Concilium appellatis, in eadem causa. Datum est vobis apud Arelatem maius iudicium Episcoporum, a quo damnati estis, cui ob id nihilo magis acquiescitis; ergo impudentissime ad Cyprianum confugitis; nam si Cyprianus, qui vestro quidem iudicio Romani Pontificis sententiæ non obtemperavit, eo tempore superstes fuisset, quo per plenarium Concilium Hæreticorum baptismus receptus fuit, censetisne tam vecordem tam pervicacem Cyprianum futurum fuisse, ut summa impudentia Concilio ipsi plenario refragaretur? Verum quum ad absolutum systema sese Augustinus convertit, audi quam libere, quam dilucide se se exserat Epist. XLIII. ad Eleuf. *De-*
dit ille (subde Constantinus) aliud Arelatense
iudicium, aliorum scilicet Episcoporum, NON
QUIA JAM NECESSE ERAT, sed eorum per-
versitatibus cedens, & omni modo cupiens tantam
impudentiam cobibere. Audin tu illum? NON
QUIA JAM NECESSE ERAT sed eorum
 perversitatibus cedens; ergo Arelatenfis Concilii iudicium non necessitatis fuit, sed conniventix, non ad ultimam ferendam sententiam, sed ad plenioram; quippe ultima sententia prolata fuerat per Melchiadem in Concilio Romano, quam illustri præconio Augustinus exornat cap. 5. eiusdem Epistolæ & tamen qualis ipsius Beati Melchiadis ultima est prolata sententia, quam innocens, quam integra, quam provida, atque pacifica....
 O Virum optimum o Filium Christianæ pacis, & Patrem Christianæ Plebis!

Di-

Dicat quis : non eam esse Augustini mentem, quæ Hæreticorum baptismi rati habitationem astruat, sed quæ Cæciliani purgationem in Synodo Romana sancitam vendicet iure meritoque, ac proinde Arelatensis Concilii necessitatis inficiatio non jus spectare, sed factum. Verum tament si id permittimus, in Concilio Romano solam Cæciliani causam, non rati habitationis baptismi Hæreticorum pertractatam fuisse, non illud continuo consequitur, Augustino auctore irritam non esse provocationem a Papæ iudicio ad Concilium in causa Fidei, quemadmodum perspicuo ejusdem Augustini iudicio supervacanea foret in causa meri facti. Nam si in facto non liceat, quod satius, ac dilucidius a pluribus, quam ab uno, sive a paucis dignosci videtur, qui tandem liceat in quæstione dogmatica, in qua ne ipse quidem Defensor Apostolicam Sedem errare posse ominatur? Sed illud maxime in præsentia advertendum occurrit, unum Cæciliani factum singulare, idemque maximum fuisse Donatianæ hæreseos firmamentum. Qua accusatione rejecta, nullus Donatiano Schismati reliquus erat locus. Ad hæc accedit ipsius Defensoris sententia Cap. X. ejusdem libri perspicue affirmantis, *non tantum Fidei causam, sed etiam alias, quæ universalem spectarent Ecclesiam, ab universali Concilio retractandas esse, nec nisi consensione Orbis finitas esse credi.* Ex qua positione recte illud consequens est, si Augustini iudicio inanis sit Concilii plenarii retractatio post Papæ iudicium in facti quæstione,

ne continuo, & inanem habendam esse in Fidei
 causa. Nunc ad falsum huiusce thematis propo-
 situm confirmandum, quid avertit Defensor De-
 clarationis, quod elumbe non sit, quod non mi-
 ferrimum, quod non usquequaque contortum?
Cæciliani scilicet causam adducit, quæ cum tra-
ctata esset a Melchiade Papa, ejusque judicio
Donatistæ victi essent, tamen hæc ait Augustinus
eadem epist. 43. Ecce putemus omnes Episcopos,
qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuisse, re-
stabat ad huc plenarium universæ Ecclesiæ Conci-
lium, ubi etiam cum ipsis Judicibus causa posset
agitari, ut si male judicasse convicti essent, eorum
sententiæ solverentur. Spectate hominis confiden-
tiam. Ecce putemus... non bonos Judices fuisse,
restabat ad huc &c. ergo ex Augustini mente licet
a Papa ad Concilium provocare. Maeste ingenio,
maeste prudentia, Gallicane Defensor, Clavam
Herculi extorsisti. Nunc me accipe hoc ipsum
argumentum recudentem, atque invertentem.
Et ipse Cæciliani causam in medium adduco,
quæ cum tractata esset a Concilio plenario Arela-
tensi, huiusque judicio Donatistæ convicti essent,
tamen hæc ait Augustinus Epist. 105. ad Donat.
cap. 2. num. 8. Iterum tamen clementissimus Impe-
rator alios Judices Episcopos dedit apud Arelatum
Galliæ Civitatem, & ab ipsis vestri ad ipsum Impe-
ratorem appellarunt; donec etiam ipse causam co-
gnosceret, & Cæcilianum innocentem, illos calum-
niosos appellaret. Ergo ex Augustini mente licet
a Concilio ad Imperatorem appellare? Quid hic

reclamas malæ causæ non bone Defensor ? Quid amplius roboris habet argumentatio illa tua quam mea ? Utraque ex Augustino ducta est , utraque eandem causam spectat , utraque appellationem , utraque eosdem reos , eosdemque actores , sed tua eosdem pene Judices , mea longe alios , & singularem . Donatistas enim a Papæ judicio ad Concilium plenarium provocasse , neque ipsi quidem docent Norisius , ac Tillemontius ; a Concilio vero ad Imperatorem appellasse perspectissimum est ; sed utrumque judicium post *ULTIMAM* prolatam a Melchiade Papæ sententiam supervacaneum fuit , non necessarium . Audi iterum Augustinum . *Dedit ille aliud Ar-latense judicium .... non quod jam necesse erat , sed eorum perversitatibus cedens , & omni modo cupiens tantam impudentiam cobibere .* Hypotheticum quidem S. Augustini systema per inconsiderantiam , & communissima credulitate abreptus ignorare potuisti , sed hanc absolutam Augustini positionem , quæ ad rerum gestarum accuratam cognitionem pertinet , quo tandem pacto dissimulare potuisti , perinde ac si nulla fuisset ? Quin & Augustini hypothesein abs te modo adductam qui potuisti dissimulare , quandoquidem panditur ipsis ejusdem sententiæ prioribus verbis ? *Ecce putemus [inquit] omnes Episcopos , qui Romæ judicarunt , non bonos Judices fuisse , restabat ad huc plenarium universæ Ecclesiæ Concilium .* Restabat adhuc sub ea hypothesei , quod male judicassent : at si bene judicarunt , jam non amplius resta-

restabat plenarium universæ Ecclesiæ Concilium.
 Quid tu ex falso, quod assumitur in hypothese,
 consecutionem eruis absolutam?

Quod si proposita hypothetica tanti tibi sunt,
 quanti esse deberent absoluta, jam duæ reliquæ
 sunt Augustini hypotheses in hac ipsa causa de
 baptismo adversus Donatistas. Harum prior ea
 est, quæ continetur lib. I. cont. Donat. cap. 1,
 ubi summam colligens quæ ante dixerat totis
 tribus libris contra Epistolam Parmeniani, sic
 habet. *Sicut autem baptizatus, si ab unitate recesserit, sacramentum baptismi non amittit; sic etiam ordinatus si ab unitate recesserit, sacramentum dandi baptismi non amittit... Sicut ergo acceptatur baptismus, quem non potuit amittere qui ab unitate discessit, sic acceptandus est baptismus, quem dedit ille, qui sacramentum dandi cum discederet non amiserat.* Hic jam quæro: Augustinus absolute loquitur an in hypothese? Si absolute; ergo Augustini sententia est, solos Diaconos, & Præbyteros baptismum conferre posse. Si in hypothese, certe ex hypothese Donatistarum. Duplex autem secundum Donatistas hypothesis subesse posse videtur. Altera, neminem præter solos Ordinatos idoneum esse baptismi ministrum; altera, Sacerdotes a Traditoribus ordinatorum veluti pollutos nequaquam idoneos esse baptismi Ministros. Porro illa incognita fuit Donatistis, hæc non item. Augustinus tamen Donatistarum suppositionibus ad solam Cæciliani ordinationem irritam faciendam accommodatis, perpetuo subfer-

viens, ita hic agit perinde ac si baptismi collatio ad solos spectaret Ordinatos. Nunc si quis ita concludat: ergo Augustinus saltem in hypothesis existimavit, solos Ordinatos idoneos esse baptismi dispensatores: quid porro? an etiam vere? Quid igitur reponendum superest, nisi id, quod rei fert natura? Augustinum scilicet hypothesis suam facto accommodasse, propterea quod Donatistæ Cæciliani ordinationem manibus pedibusque obnixè oppugnarent; quod ut assequerentur, irritè ordinatum pronunciant, ac proinde irritè baptizatos ab irritè ordinato. Succurrit & altera hypothesis lib. 7. de Bapt. cont. Donat. cap. 54: *Si enim [inquit] mali bonos in unitate contaminant, nullamjam Ecclesiam, cui sociaretur vel ipse Cyprianus invenit.* An quisquam jure hinc argumentetur Ecclesiam Christi contaminari posse? Nemo profecto, cui sensus communis contaminatus non sit.

Equidem existimo, Gallicanum Defensorem si hypotheticum. Augustini systema adversus Donatistas introspexisset, ab hujusce Augustiniani loci tractatione fuisse temperaturum. Quod si pergis Vir oculatissime secus conijcere, pronum mihi est Gallicanum Disputatorem in angustum redigere. Tria ille supponit. Primum, Augustinum loco superius adducto agere de Concilio plenario. Tum per hoc plenarium Concilium nonnisi Nicænum indigitarî. Deinde quæstionem de hæreticorum baptismo, ne ab ipso quidem Cypriano, ejusque Col-
legis

legis adiaphoram creditam fuisse . Nunc vacat
 adversus Defensorem hoc argumentum conficere .
 Augustinus integrum illud argumentum , quo
 conicit Cyprianum plenario Concilio fuisse cessu-
 rum , duobus capitibus complectitur lib.2. cont.
 Donat. tertio , & quarto . Ibi thesim collocat de
 Concilii plenarii auctoritate , hic assumptionem
 probat de Cypriani docilitate . Thesim proinde
 sic statuit . *Vos certe nobis obiicere soletis Cypria-
 ni literas . . . . Quis autem nesciat . . . . Episcopo-
 rum literas , quæ post confirmatum canonem vel
 scriptæ sunt , vel scribuntur , & per sermonem
 forte sapientiore[m] cujuslibet in ea re peritioris , &
 per aliorum Episcoporum gravio[re]m auct[ori]ta-
 tem , doctioremque prudentiam , & per Concilia
 licere reprehendi , si quid in eis forte a veritate
 deviatum est ; & ipsa Concilia , quæ per singulas
 regiones , vel Provincias fiunt , plenariorum Con-
 ciliarum auctoritati , quæ fiunt ex universo Orbe
 Christiano sine ullis ambagibus cedere , ipsaque
 plenaria sæpe priora a posterioribus emendari , quum
 aliquo experimento rerum aperitur quod clausum
 erat , & convincitur quod latebat ? Ergo existi-
 mavit Augustinus plenarium Concilium errare
 potuisse , atque adeo sæpe errasse ; atque ita ple-
 naria Concilia priora a posterioribus fuisse emen-
 data , quemadmodum provincialia a generalibus ,
 & Episcoporum literæ , ac sententiæ a provin-
 cialibus correctæ fuerunt , si quid forte a verita-
 te deviatum est . Hinc alterutrum necessario
 consequatur oportet : Aut plenarii Concilii ideam ,*

quam sibi Nostrates efformant augustinianæ non respondere, præsertim quum Augustino superflite duo ut maxime plenaria Concilia vel ipsius Defensoris judicio sint celebrata, Arelatense, ac Nicænum: (Horum vero utrum, sive etiam utrumque in fide errasse quisquam putet nisi purus, putusque Donatista, vel Arianus?) Aut si eadem fuerit, minime detulisse Augustinum Concilio plenario, cui Gallicanæ Declarationis conditores deferunt omnia summa. Neque illud suspicor ejusdem Declarationis Defensorem ad quæstionem Disciplinæ se recepturum, quando ipse quidem pluribus probat, quæstionem Cyprianicam neutiquam ad adiaphoras referri posse; indignum deinde esset sapientia, atque ingenuitate Augustini ad fidei quæstionem confirmandam, thesim adiaphoram assumere. Verum enimvero nisi ad hypothesin confugiunt, Æthiopem lavant. Sed hæc hæctenus.

Nunc ab hypothetico ad absolutum systema, & ad alterum, quod proxime consequitur, caput, ad quartum inquam Lib. II. cont. Donat. accedo, in quo palmarem probationem Gallicanus Defensor sese deprehendisse autumat, ad inficiandum irreformabile Romani Pontificis judicium, & ad austruendam summam, atque ultimam Concilii Œcumenici in fidei, & disciplinæ quæstionibus potestatem. Profecto si textum augustinianum perinde atque ille adduxit adducerem, nã ipse incederem per ignes suppositos cineri dolofo. Præstat itaque integram Augustini
summa-

sumtionem exscribere, dein per partes explanare. En Textus.

Quapropter S. Cyprianus, tanto excelsior quanto humilior, qui documentum Petri sic amavit, „ ut diceret, “ documentum scilicet nobis, & „ patientiæ, & concordiæ tribuens, ut non pertinaciter nostra amemus, sed quæ aliquando „ a Fratribus, & Collegis nostris utiliter, & „ salubriter suggeruntur, si sint vera, & legitima, ipsa potius nostra ducamus „ : satis ostendit, facillime se correcturum fuisse sententiam suam, si quis ei demonstraret, baptismum Christi sic dari posse ab eis, qui foras exierunt, quemadmodum amitti non potuit cum foras exirent : unde multa jam diximus. Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati, cui & ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore questionis hujus veritas eliquata, & declarata per plenarium Concilium solidaretur. Si enim Petrum laudat, & prædicat ab uno posteriore Collega patienter, concorditerque correctum, quanto citius ipse cum Concilio Provinciæ suæ universi Orbis auctoritati patefacta veritate cessisset? quin profecto & uni verum dicenti, & demonstranti posset facillime consentire tam sancta anima, tam pacata : & fortasse factum est, sed nescimus. Neque enim omnia, quæ illo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoriæ, literisque mandari potuerunt, aut omnia, quæ mandata sunt, novimus. Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis
in-

involuta ad plenarii Concilii luculentam illustrationem, confirmationemque perducere, nisi primo diutius per orbis terrarum regiones, multis hinc, atque hinc disputationibus, & collationibus Episcoporum pertractata constaret? Hæc Augustinus, nunc singula percurramus, atque expendamus.

Satis ostendit, facillime se correcturum fuisse sententiam suam. Facillime quidem, sed non certe, quod ex sententia magis Donatistarum, quam Augustini pronuntiaturum est, quod Donatistæ Cyprianum simulationis arguerent in ea adtestatione, quæ habetur in præfatione ad Concilium Carthaginienſe.

Si quis ei demonstraret, baptismum Christi &c. unde multa jam diximus. Sub ea incerta Persona, quæ Cypriano hanc theſim demonstraret, Augustinus opportune ſeipſum designat, qui ſatis ſuperque idipſum Donatiſtis demonſtraverat. Sub Cypriani vero Persona, qui facillime ſententiam ſuam correxiſſet, ſi quis hoc ipſum ei demonſtraret, tacito Donatiſtæ objurgantur, quibus toties, tamque valide ab Auguſtino convictis, nedum facile corrigi potuit ſententia ſua, ſed & debuit ob ſemel, atque iterum interpoſitam Eccleſiæ definitionem.

Nec nos ipſi tale aliquid auderemus aſſerere niſi &c. Donatianiæ impudentiæ Catholicorum temperantiam opponit, qui non privati cujuſpiam Doctōris demonſtratione, ſed concordiffima uni-verſæ Eccleſiæ auctoritate hoc affirmabant. Ver-

ba illa quale *Stephanus* iussit temere , & ad rem suam agendam ab Defensore inserta sunt ; quæ nescio Auctoris vafritia , an glutinatoris inconsiderantia Augustiniano textui intrusa fuerint ; quæ proinde duplici parenthesi comprehendenda fuerant , aliisque characteribus consignanda .

Nisi universæ Ecclesiæ concordissimæ auctoritate firmati . Quid ad hæc Defensor Declarationis Gallicanæ ? Cui auctoritati (inquit ille) *Cyprianus ex certissima fide cessurus fuisset , cui Augustinus ipse in re obscura cederet , verba demonstrant , nempe Ecclesiæ Catholicæ concordissimæ auctoritati* **CONCILIO PLENARIO** . Bene inceptum ; melius progressum , pessime conclusum . Quid est hoc monstri ? *nempe Ecclesiæ Catholicæ concordissimæ auctoritati* , **CONCILIO PLENARIO** . Hanc ego interpretationem tam ineptam , tam falsam , tam perniciosam sapientissimo Meldenfi Episcopo adjudicem ? Ita ne vero , Gallicane Defensor , concordissimæ Ecclesiæ auctoritas nil notat aliud , quam Concilium plenum ? Anne vides , anne sentis , tuam istam interpretationem plura absurda quam verba complecti ? Verba quidem duo sunt , alterum gravissimum , uberrimum alterum , *Concilium plenum* ; Sed absurda , quæ inde consequuntur tria ego ut minimum deprehendo : primum hæreticum , secundum blasphemum , tertium calumniosum . Nam si concordissimæ Ecclesiæ auctoritas Concilio plenario omnino definiatur , primum illud consequens est , ante Nicæni Concilii celebrationem (ut præteream

Arelatenſe) Eccleſiæ Catholicæ deſuiſſe concordiffimam auctõritatem : quod ſi ais , jam negas Catholicam , & hoc eſt hæreticum . Tum hoc alterum ; Stephani ſententiam totque millium Epiſcoporum , ut Auguſtinus ait , qui Stephanum iuxta ſentiebant , Auguſtino enimvero temerariam viſam fuiſſe , eo quod abſque Concilii plenarii auctõritate id auſi fuiſſent aſſerere , quod ipſe minime fuiſſet auſus ; & hoc eſt blaſphemum . Deinde & alterum illud conſequitur , Auguſtinum , tum quum Patres Concilii Carthaginienſis ſingulatim , ſtrenuequæ refutat , atque adeo objurgat , irridetque , non ſeriõ id agere , ſed neque honeſte , quod omnino excuſandi , fortasſe etiam laudandi eſſent , qui plenarii Concilii robore deſtituti , neque concordiffima ejusdem auctõritate adaçti , ſuam cauſſam dicerent : & hoc eſt calumnioſum . Uſque adeo ſtudio partium abriperis , ut dialeçticas præceptiones aut obliſcaris , aut negligas ; nam te illas ignorare non ajo , ſed neque opinor . Neglexiſti autem , quin & invertiſti ; nam genus a ſpecie non diſcreviſti , quandoquidem Eccleſiæ Catholicæ auctõritas multimodis concordiffima eſt . Tum primo in ea Traditione , qua ſacros libros divinitus inſpiratos credimus , atque conſcriptos ; tum in eorundem explicatione ; tum etiam in iis , quæ ab Apoſtoliſ , jubente Domino , ejusque Spiritu ſuggerente , tradita ſunt ; tum in iis item , quæ ab Apoſtolica Sede declarata ſunt , atque præcepta ; tum in iis tandem quæ in Conciliis Oecumenicis ſunt deſi-

definita . Quid ergo istuc , quod cum Ecclesiæ Catholicæ concordissima auctoritas plenariis Conciliis nonnisi postremo loco conveniat , temporum ratione sic postulante , tu ad primarium traduxisti ? quid dixi ad primarium ? ad singularem , ad unicum . Tantæ ne molis erat *concordissimam* illam *universæ Ecclesiæ auctoritatem* ita , ut par erat , interpretari , ut etiam si cetera , & quæ ad causam , & quæ ad Fidem pertinebant , ignorarentur , ex sola Augustinianæ dictionis structura dignosci nequiret ? Age porro , recita Augustini textum : *nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere , nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati* . Perge : *Cui & ipse sine dubio cederet , si jam illo tempore veritas eliquata , & declarata per plenarium Concilium solidaretur* . Nunc sine me grammaticum agere , quandoquidem sic factum opus est . Quæro abs te quodnam sit nomen antecedens illius relativi *Cui* ? Respondes *auctoritas concordissima* . Probe ; ecquando Cyprianus Augustini iudicio cederet concordissimæ illi auctoritati ? quando veritas jam antea eliquata , & declarata per Concilium plenarium solidaretur . Optime ; ergo concordissima illa auctoritas Augustini iudicio quid dissitum plane est , atque alienum a Concilio plenario , propterea quod Cyprianus fortasse ei auctoritati non cederet , nisi a plenario Concilio veritas , quam illa præferebat , confirmaretur ; ergo ea auctoritas tantum distat a Concilio plenario , quantum qui longe antea veritatem primo proponit ab eo distat ,

stat, qui longe post eandem veritatem confirmat. Num fingo? Num torqueo Augustini mentem? Hanc vero cum iis, quæ ad Fidem spectant contulimus, nunc cum iis, quæ ad causam attinent, conferamus. Quid a Catholicis perpetuo Donatistis objiciebatur; *Traditio Apostolica*, quæ vulgato nomine *Consuetudo* non modo ab hæreticis, verum etiam a Catholicis appellabatur. Consuetudinem itaque designavit, *universalem, robustamque*, uti eam vocitat cap. 8. ejusdem libri, & *saluberrimam* cap. 7., & cap. 9. *Nondum autem factum erat Concilium, quia consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc sola opponebatur inducere volentibus novitatem, quia non poterant apprehendere veritatem.* Audin? *sola consuetudo opponebatur*, quod hæc sola præferret Catholicæ Ecclesiæ concordissimam auctoritatem; nam ea sola tenebatur *Orbis Terrarum*. Quibus vero opponebatur? nimirum iis, quibus rationum momentis veritas explanari non poterat; sive quod hebetes essent, sive quod paulo acutiores quam sinat christiana simplicitas, atque docilitas; sive tandem quod ii, qui veritatem aperire conabantur, ob nimiam quæstionis obscuritatem identidem hærebant; sicque diffidentium animos confirmabant. His profecto, *quia non poterant apprehendere veritatem. . . sola opponebatur consuetudo, quia consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum. . .* Postea tamen [subdit e vestigio] *dum inter multos ex utraque parte tractatur, & quæritur, non solum inventa est*

est veritas, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est. En concordissima illa auctoritas, quæ per plenarium Concilium solidata fuit. **CONSUETUDO** scilicet universalis, atque robusta: cujus robore tenebatur Orbis terrarum; quæ sola opponebatur inducere volentibus novitatem, quippe quæ sola etiam eam veritatem proponeret, quæ postea ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est; nimirum ratum firmumque esse hæreticorum baptismum; qui tamen nec ratus, nec firmus fuisset Augustino, ceterisque Catholicis, nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmarentur, hoc est nisi universalis consuetudinis robore tenerentur. Postremo satis, superque perspecta est illa Augustini sententia lib. 4. cont. Don. cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Concilii institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Quæ sententia cum altera posterioris libri cap. 23. conferenda est, sic autem habet: *Consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab Apostolorum Traditione exordium sumsisse credenda est; & sicut multa, quæ tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiuntur.* Ergo hæreticorum baptismus hac primum ratione ab Augustino adversus Donatistas vendicabatur, quod ab Apostolis traditus rectissime creditus est. Cur autem ab Apostolis traditus credebatur? propterea quod eundem baptismum universæ tenebat Ecclesia. Hic jam quæro quid intersit inter

illa priora verba : *Universæ Ecclesiæ concordissimam auctoritatem*, & posteriora *universa tenet Ecclesia*? Certa non re, sed vix, aut ne vix quidem verbo differunt; utrobique enim par agitur causa, utrobique Donatistarum pervicacia oppugnatur, utrobique hæreticorum baptismus asseritur; ac tandem Apostolica Traditio per universalem, robustamque consuetudinem indicata proponitur, non *Concilium Plenarium*.

Si jam illo tempore veritas eliquata, & declarata: Ergo jam illo tempore Cyprianico ante quodcunque plenarium Concilium veritas illa de recipiendo hæreticorum baptismo eliquata fuerat, & declarata; ergo non erat ea quæstio magnis altercationum nebulis involuta. Quod si eliquata, & declarata, jam tum Cyprianus, qui facillime cuiquam id sibi demonstranti cessisset, eliquandi, & declarandi potestatem habenti, atque adeo eliquanti, & declaranti certissime cessisset, quin & necessario. Quis vero eliquandi, & declarandi, eo tempore potestatem haberet præterquam ille, cui jus erat præcipiendi? Atqui unus Stephanus Augustino iudice præcipiendi jus habuit, unus Stephanus præcepit; unus igitur Stephanus eliquavit, & declaravit; idemque unus Apostolicam Traditionem asseruit; præterea nemo. Quod si Stephanus præcipiendi jus habuit, quidni Cyprianus debitum haberet obtemperandi? Quod si veritatem eliquanti, & declaranti non paruit, non injuria contumaciæ reum dicito. Ecquis prudens, & cordatus existimet, Augustinum

stinum serio hæc de Cypriano ominari? Annon connivet Donatistis imaginario illo Cyprianico exemplo usquequaque abutentibus? Dicat quis: veritatem hanc de non irritato faciendo hæreticorum baptismo, per solum plenarium Concilium eliquatam fuisse, ac declaratam. Sed præterquam quod repugnat Augustinianæ dictionis contextus, in quo a *plenario Concilio solidata* dumtaxat astringitur, & longe ante Concilium *eliquata*, & *declarata*, succurrit & alter Augustini locus cap. 7; ejusdem libri, ubi hæc de recepto hæreticorum baptismo. *Postea vero dum inter multos ex utraque parte tractatur, non solum inventa est veritas, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est*; veritas itaque inventa est ante plenarium Concilium, nec solum inventa, sed & *eliquata*, & *declarata*. Optime Augustini mentem percepit Gallicanus Apologista, qui hanc sententiam detruncavit, vocemque illam *DECLARATA* dolose, atque adeo perfide detraxit, quod animadverterit Vir ita callidus, ut doctus, una hac *declaratione* divinationem suam de Augustini super Cypriano judicio, nedum convinci, sed & pessumdari.

Cui & ipse sine dubio cederet ... si veritas ... per plenarium Concilium solidaretur. Nil appositius dici potuit ad culpandam Donatistarum contumaciam, quippe qui a plenario Concilio ad Imperatorem provocaverant, cui deerat eliquandi, & declarandi potestas. Veritas vero per Stephanum eliquata, & declarata per plenarium Concilium
foli-

solidatur, non declaratur, confirmatur, non definitur. Huic igitur confirmationi Cyprianus, qui facillime privato cuiquam Doctore verum demonstranti cederet, sine dubio cessisset. Quod si Donatistis agentibus Stephano non cessit, Augustino Catholice de Cypriano sentiente, Concilio plenario cessisset. Nam quid aliud Augustino propositum erat, quam eo Donatistas adducere, ut qui Melitidis decreto non acquievisset, Concilii plenarii confirmationi, tandem aliquando acquiescerent; quod nullum præterea in Ecclesia Catholica reliquum esset iudicium, quo ea causa dignosci, ac finiri posset? Pone vero Cypriano superstiti habitum fuisse Concilium plenarium, censetne Donatistas continuo id concessuros, Cyprianum ei Concilio quamquam plenario cessisse? Minime gentium. Tunc enim vero Augustino quidpiam aliud fingendum fuerat, quo Donatistas utcumque convinceret. Num propterea quis iure colligeret ex Augustini mente, Concilium plenarium sufficiens non fuisse ad captivandum Cypriani intellectum, sed remedium illud inusitatum, atque inauditum omnino necessarium esse, quod Augustinus excogitasset? Anne sentiunt qui sic ominantur, suam hanc divinationem nonnihil in Augustinum fingentem injuriosam esse, quod ex iis suppositionibus, quæ Augustino semper invito, nec semel indignanti ad pertinacissimos Donatistas evincendos creberrime usurpandæ fuerunt, id eruant, quod antiquam fidem commaculat, quod profanas vocum novi-

cates inducit, quod turbas excitat, quod fovet schisma, quod contumaciæ patrocinator?

Si enim Petrum laudat, & prædicat ab uno posteriore Collega patienter, concorditerque correctum, quantocius ipse cum Concilio Provinciæ suæ universi Orbis auctoritati patefacta veritate cessisset? Videtur hoc loco multo clarius, quam superiori Concilium plenarium indigitari, quod tamen permittimus, nihil adversum nos creatur incommodi; nam quod genus notat apposite, atque etiam vere uni, & alteri aptatur speciei. Verumtamen si sedulo & hunc expendamus locum, nullo negotio comperiemus, Consuetudinem hic seu Traditiones, non plenarium Concilium designari. Dicitur siquidem, Cyprianus universi Orbis auctoritati non *sine dubio*, ut Concilio, sed *quantocius* fuisse cessurus; neque id asseverando, sed conjiciendo, tum quod *tam sancta anima esset, tamque pacata*; quod autem subdit: *Et fortasse factum est, sed nescimus*, apertissime consuetudinem designat, cui Cyprianum tandem aliquando cessisse autumat, sed an factum sit ignoret, eo quod *non omnia, quæ eo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoriæ, literisque mandari potuerunt, aut omnia quæ mandata sunt innotescunt*. Quod si factum est, aut fieri potuit, ut Cyprianus cum Concilio suo universi Orbis auctoritati, aut cesserit, aut cederet, jam id sit ratione consequens, concordissima illa universi Orbis auctoritate, neutiquam Concilium plenarium designari, quod Cyprianicis temporibus

nedum factum non sit , sed verosimilius nec fieri potuerit , sed solam consuetudinem designari , *cujus robore tenebatur Orbis terrarum . . . quæ sola opponebatur inducere volentibus novitatem . . . quæ ab Apostolorum Traditione exordium sumpsisse credenda est .*

Quia profecto & uni verum demonstranti posset facillime consentire tam sancta anima , tam pacata . Ex adjunctis Personæ sensim Augustinus , factisque valide , atque opportune id concludit , Cyprianum aut nunquam rebaptismo assensisse , aut tandem aliquando rebaptismum ejurasse . Nam qui facillime uni verum demonstranti cessisset , cur tam sancta anima , tam pacata Stephano non cederet Apostolorum Traditionem objicienti , quæ una eademque traditio rata firmaque fuit trium Conciliorum Patribus Arelatensis , Nicæni , & CP.ⁿⁱ I? Num harumce Synodorum Antistites sanctiores erant , ac pacatiores Cypriano ? Intelligit ne Gallicanus Defensor , Augustinum ejusmodi animadversione Donatianæ hypothese accommodata , nil quidpiam aliud innuere voluisse , quam Cypriani palinodiam post acceptum Stephani decretum ?

Et fortasse factum est , sed nescimus . Aperte hic Augustinus ab eo , quod fieri potuit ad factum deflectit , etsi dubitanter hoc astruit , hæc tamen Augustini dubitatio id efficit , ne Donatistæ tutissime Cypriani retractationem denegarent . Dein quod se id nescire fateatur , univsum Cypriani factum de repudiato hæreticorum baptis-

baptismo in dubium revocat ; nam si resciri potuisset Cypriani palinodia , jam tum factum liquido constaret .

Neque enim omnia , quæ illo tempore inter Episcopos gesta sunt , memoriæ literisque mandari potuerunt , aut omnia , quæ mandata sunt , novimus . Perstat in confirmanda priori dubitatione , argumento vero admodum simili ex temporis adjunctis petito , & Cypriani repugnantiam Stephani decreto de industria in suspicionem inanis credulitatis adducit .

Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii luculentam illustrationem , confirmationemque perducī , nisi primo diutius per Orbis terrarum regiones , multis hinc atque hinc disputationibus , & collationibus Episcoporum pertractata constaret ? Pergit ex rei adiunctis Cyprianicam palinodiam magis , magisque vendicare ; nam si causa de hæreticorum baptismo ad Concilium plenarium perducta est , jam constitit ante Concilium per Episcoporum disputationes , & collationes ultro , citroque habitas . Si constitit , nihil admodum interest , retractationem Cyprianicam memoriæ , literisque mandatam non fuisse ; sed satis sit constituisse ; ergo facillime tam sancta anima tam pacata patefactæ veritati consensit . Quam consensionem multo etiam firmitus ita coniectat capite proxime sequenti . *Quomodo accipere potueris veritatem , contra id , quod sentiebat inventam , etsi literæ tacent , merita clamant ; si epistola non*

invenitur, corona testatur; si Concilium non indicat Episcoporum, consortium indicat Angelorum. Annon Augustinus perspicuis hisce, validisque conjectationibus eo Donatistas adducebat, ut, vellent nollent, alterutrum faterentur, Cyprianum aut non sensitse quod illi ajebant, aut retrastasse quod sensit? ita enim inquit Epist. 93. *Porro autem Cyprianus aut non sensit omnino quod eum sensitse recitatis, aut postea correxit in regula veritatis.* Quid autem erat, quod Augustinus ejusmodi conjecturas tam affabre circumduceret, circumductas concluderet, conclusasque confirmaret, si ad Cypriani intellectum captivandum plenarium Concilium omnino necessarium fuisset? Sed Gallicani Defensoris interpretatio, quæ incepta est a mendacio, desiit in calumniam. Mirum quas ille turbas excitet, quem sibi triumphum canat ob priora hujusce sententiæ verba *ista restantis altercationum nebulis involuta*: namque ita notat Part. II. lib. 14. cap. 2. fol. 259. *Synodus Oecumenica non assidue sedet, nec nisi ex causa, eaque rarissima; neque ulla lex iubet, ullave consuetudo, ut ad eam referantur quæcumque quæstiones de magna quamvis re, sed de re obscura, ancipitique, ac magnis altercationum nebulis involuta, uti Augustinum ipsum exponentem audivimus, ac sæpe audiemus; paucisque interjectis hæc subdit. Hinc Sancti Augustini verba de causa „sa Pelagiana“ An vero congregationi Synodi „opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur? „Vide quam diligenter dictum APERTA PER-*
NI

NICIES. Ex qua duplici Augustini sententia duo item consequi arbitratur: Cypriani causam jure quodam suo ad plenarium Concilium deferendam fuisse quod magnis esset *altercationum nebulis involuta*, non item Pelagianorum, quod apertam perniciem portenderet. Proh superum, atque hominum fidem! Itane vero, Gallicane Defensor, censuit Augustinus Cypriani causam iccirco ad plenarium Concilium perducendam esse, quod magnis foret altercationum nebulis involuta? Quid si contra Augustinus apertissime pronunciasset, quæstionem de rebaptismo iccirco ad plenarium Concilium deferendam non fuisset, quod nimis obscura esset, quod magnis foret altercationum nebulis involuta? Recita. *Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii luculentam illustrationem confirmationemque perducere, nisi primo diutius per Orbis terrarum regiones multis hinc, atque hinc Disputationibus & collectionibus Episcoporum pertractata constaret?* Ergo antequam ad plenarium Concilium perduceretur debuerunt & altercationes cessare, & nebulæ dissipari; ergo, & ante Concilii convocationem non aliquanto, sed *diutius hinc, atque hinc* ab Episcopis pertractari debuit; neque in Africa tantum, sed *per Orbis terrarum regiones* neque *disputationibus* tantum, sed & *collationibus Episcoporum*. Uno verbo quæstiones obscuræ non sunt ad plenarium Concilium deferendæ antequam *constant*; antequam innotescunt, antequam sunt *eliquatæ*, &

declaratæ; Quapropter vere, ac prudenter Adnotatores Maurini huic Augustini sententiæ hanc notulam ad marginem apposuerunt. *Obscuras quæstiones non esse statim ne in universali quidem Concilio decidendas*. Quam cautionem ratio ipsa suadet, nam si obscuræ quæstiones rudes, atque indigestæ ad Synodicum iudicium deferantur, conciliaris convocationis finis propemodum frustraretur, & diuturnis, perniciosisque dissensionibus tempus tereretur. Constitisse autem quæstionem de rebaptismo, & ante Oecumenici Concilii luculentam illustrationem enodatam fuisse, & nubeculis, quibus obtegebatur, purgatam per maturas Episcoporum disputationes, & collationes utrinque habitas, diserte, atque abunde Augustinus profitetur, tum hoc ipso capite quarto nunc explanato, ubi eliquatam, & declaratam dicit, antequam a Concilio plenario confirmaretur; tum cap. 9. iis præsertim verbis. *Postea tamen dum inter multos ex utraque parte tractatur, & quæritur, non solum inventa est veritas, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta*. Vide quam aperte dictum est. **NON SOLUM INVENTA EST VERITAS**. Ergo quæstio de rebaptismo, quæ antequam ad plenarium Concilium perlata est, *eliquata erat, & declarata*, cujus veritas ante Concilium *inventata est*, non erat magnis altercationum nebulis involuta, quæ si fuisset *quomodo poterat ad Concilii plenarii luculentam illustrationem, confirmationemque perducî?*

Textu jam explanato nunc ad te Cenſor Optime verba, animumque converto. Sentisne quanta ſit huiusce Gallicani Scriptoris intemperantia, qui integrum hoc caput ad Stephanum retulerit, in quo Stephani decretum, ac Perſona ne quidem verbo tenus attiguntur? Intelligisne quantum ſit pertinacis opinionis acumen, quo mira prædicat de plenario Concilio, tametſi de Concilio, quod nunquam extitit fingendo, & congiendo diſſerat Auguſtinus? Nimirum eorum hoc intereſt, qui ad præiudicatam ſententiam quo jure, quave injuria propugnandam, quæ perſpicua ſunt obumbrant, quæ recta contorquent, quæ innoxia commaculant. Hæcenus confutationi inſtitimus, nobiſque tuendis. Quæ ſequuntur ad confirmandum attinent, Deſenſoremque convincendum.

Pæſpectam itaque, indubiamque Auguſtini ſententiam de certiffimo, atque ineluſtabili Romani Pontificis judicio etiam poſt interpoſitam ad plenarium Concilium provocationem, argumentis non multis, ſed uno, eodemque firmiſſimo Auguſtini pronunciato diſerte, valideque confirmabo. Ad Auguſtinum itaque Deſenſorem Declarationis provoco, nempe ad maximum, atque integerrimum catholicæ veritatis aſſertorem. Præclara eſt ea Auguſtini ſententia *ſerm. de Verbis Apoſt. cap. 10*, præclariffimoque Doctore digniſſima. *Jam enim de hac cauſa duo Concilia* [alterum Carthaginienſe, Milevitanum alterum] *Romam miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam;*
inde

inde etiam rescripta venerunt; causa finita est. Hanc tamen ita apertam, dilucidamque Augustini mentem, mirum quali, quantaque caligine obducere conatur ingeniosissimus iste Gallicanus Apologista. Duos ille mazandros pertentat, quos non modo planos, verumetiam rectos facere nititur. Namque ita edisserit, [ut ad summam ea omnia redigam, quæ fuscè persequitur Part. II. lib. 14.] Quæstionum, quæ sine Synodo generali finiri possunt duplex est genus. Alterum earum quæ non sunt de re obscura, ancipitique, nec mangis altercationum nebulis involutæ, uti Augustinum ipsum exponentem audivimus. Alterum earum quas paucitas fovet Episcoporum. Utraque hæc ratio pelagianam causam afficiebat, quæ propterea Romani Pontificis sententia absque Oecumenici Concilii congregatione finiri potuit, atque adeo debuit. Secus si res in magnam contentionem adducitur, magnæque turbæ excitantur, magnusque adest adfentatorum numerus, omnino ad plenarium Ecclesiæ judicium perferenda est.

Equidem existimo (tametsi unam, & alteram cautionem a Defensore propositam ingeniosius, quam verius, & contra expressam Augustini mentem, ne longius evadat disputatio, permitto) Existimo inquam, Gallicanum Defensorem cum duo illa autumat de hæresi Pelagiana, quæstionis facilitatem, & fautorum paucitatem, omnino jocatum fuisse, ne dicam aperitissime calumniatum. Etenim, ut ab ea quæ obtru-

obtruditur facilitas, exordiamur, quis pelagianum errorem expeditum judicet atque explicatum, quem Origenis *περὶ ἀρχῶν* perspicue complectebatur, firmiterque fovebat? Hinc acerrimæ illæ, ac pene internicivæ concertationes Hieronymum inter atque Rufinum: hinc illæ item disceptationes ejusdem Sancti Hieronymi, ac S. Epiphaniî cum Tohanne Hierosolymorum Episcopo: hinc etiam graves illæ dimicationes Theophili Alexandrini cum Monachis Aegyptiis. Annon Origeniana hæresis eo periculosior habenda erat, quo major fuerat SS.^m Basilii, & Gregorii Nazianzeni de Origine existimatio? Annon periculum toto Oriente augebat insigne Eusebij Cæsariensis studium pro Origenis erroribus? Sed illud plane periculosissimum, quod nonnullas, easque præcipuas Pelagianas blasphemias Theodorus Mopsuestæ Episcopus post Origenem quidem, sed ante Pelagium apud Orientales evomerat, eo perniciosius, quo infelicius tot tantorumque Sanctorum Patrum summis laudibus, vivens, ac mortuus cumulatus fuerat. Quin & ipsum Pelagium eius hæresis veneno a Rufino quodam Syrio Romam adventante primo infectum fuisse, testatur Marius Mercator in præfatione ad librum subnotationum.

Verum hæc paullo fortasse altius repetita videantur. Propius itaque Pelagianam hæresim inspicimus, quam nisi tantis altercationum nebulis involutam demonstrabo, quantis involutam

dixit Augustinus quæstionem de rebaptismo, ultro me nugarum, & mendacii accusabo. Hieronymus, atque Augustinus, duo illa clarissima totius Ecclesiæ lumina, quantum laboris, atque operæ insumperint in refutandis Pelagianorum figmentis neminem arbitror latere posse, qui unius, & alterius Doctoris, Opuscula percurrerit: quibus Clarissimum Orosium adjungo, utrique amicissimum. Hieronymus quidem multa, & præclara adversus Pelagium conscripsit pro asserenda divinæ gratiæ necessitate; sed Augustinus enim vero talia, ac tanta, ut Hieronymus ad eum mentem advertens lib 3. de pec. Orig. ita concluderet: *In silvam ne ligna feras.*

Ac reapse si quæstio de Hæreticorum baptismo biennium ut maxime occupatum tenuit Cyprianum, hæresis contra Pelagianorum Doctissimum Augustinum non minus, quam annos sexdecim perpetuis, maximisque disceptationibus distraxit. Et sane graviora sunt quæ Augustinus pertractat, quam quæ Cyprianus, sive Adversariorum numerum spectes, sive doctrinam, seu pertinaciam, sive ingenii dexteritatem, sive cor duplex Cælestii, seu os bilingue Pelagii, sive tandem Pelagiani Systematis mobilitatem, atque vafritiam. Quocirca si Pelagianorum hæresis non fuisset tantis altercationum nebulis involuta, næ ille perperam, atque improvide in re jocularia summam operam collocasset. Bone Deus! Qui tandem sic ominantur? Gallicani Theologi scilicet, quibuscum nondum convenit, num re vera Augusti-

gustinus cum Pelagianis decertaverit de gratia actuali, an habituali; efficaci, an tantum excitante; qui nescio quam Semipelagianismi larvam intra Ecclesiæ Catholicæ fines etiam num summo studio insectantur, quibus contra Doctissimi eorum, qui Semipelagianismi postulatur, purum putumque exprobrant Pelagianismum, nescio an vicem rependendi libidine, nempe iis exprobrant, a quibus probabilissimum e Pelagio sumsisse arguuntur, nescio an vere. Illi inquam sic ominantur, qui novos semper gliscentesque in Ecclesia Gallicana tumultus super gratiæ necessitate, atque efficacitate, si sapiunt eo dumtaxat referre debent, quod Augustinianas Hypotheses in Pelagianæ hæreseos refutatione minus introspiciunt, quemadmodum in causâ Cypriani nihil quicquam introspexerunt. Quod si Pelagianæ doctrinæ perniciēs tam aperta erat, ut facile dignosci posset, nulloque negotio vitari; lævus ergo Hieronymus, qui iterum ac tertium, summoque conatu pedem contulit cum Pelagianis. Lævus Augustinus, qui per sexdecim plus minus annos nihil sibi reliqui fecit, quo Pelagium, ac Pelagianos quare cumque posset, convinceret, ac profligarēt: lævi ex Gallis Heros, & Lazarus, qui primo apud Afros Pelagium nefarii erroris accusarunt. Lævus ex Hispanis Orosius. Lævi ex Italis Marius Mercator, atque Eusebius ille, qui adversus Pelagium ad S. Cyrillum Alexandrinum conscripsit. Lævus ex Græcis Johannes Talaja, qui apologeticum suum adversus Pelagianos ob-

tulit Gelasio R. P. Quin, & ipse Gelasius lævus, qui non solum epistolis suis, non modo Apostolatus auctoritate, verum etiam peculiari lucubratione pelagianam pestem utraque superi maris ora grassantem detexit, ac dissipavit. Lævi tandem ex Afris & LXX. Patres Concilii Carthaginensis, & LXI. alterius Milevitani, qui omnes literis Synodicis ad Innocentium R. P. datis pelegianorum dogmatum proscriptionem maxime postularunt etiam post absolutos in Diospolitana Synodo Pelagium, atque Cælestium. Næ tales tantique Viri *παυλοί* moti essent, si res cuique in promptu fuisset. Verum enimvero Pelagianorum caussa tantis erat altercationum nebulis involuta, ut Zosimus ipse summus Pontifex Cælestii calliditate, atque hypocrisi deceptus, utriusque Africani Concilii Antistites vehementer increpuerit, quod Herotis, ac Lazari accusationibus tam facile fidem adhibuerint; sed tandem aliquando, Cælestii, Pelagive dolis compertis, Africanas Synodos confirmavit, & Pelagium ejusque assecclas tractoria illa epistola toto orbe damnavit. Uno verbo, ni quæstio a Pelagianis proposita magnis fuisset altercationum nebulis involuta, nequicquam, quia & falso Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 6. Pelagium *acutissimum* appellasset; uti & Cælestium lib. 2. cont. Pelag. cap. 3. hominem acerrimi ingenii, qui si corrigeretur, *plurimis profuisset*. At si Gallicano Defensori auscultes, iam cum illo propemodum credas, sapientissimum Augustinum in pelagianæ hæreseos refuta-

futatione nihilo plus se facturum existimasse, quam si muscas venaretur. Hæc de magnitudine quæstionis, nunc quæ de fautorum numero.

Tametsi de pelagianæ hæreseos propagatione nihil admodum compertum haberemus, tamen perfacile esset ex magnitudinæ quæstionis fautorum numerum conjectare. Longum esset, fortasse etiam otiosum, quanquam ad hujusce disputationis caput omnino appositum, pelagianæ sectæ primordia atque incrementa recensere; quod neminem lateat eruditorum hominum, tam longe illam, lateque protractam fuisse, ut non modo Italos, ac Dalmatas, non modo Siculos, Rhodiosque, non Gallos tantum, atque Hispanos; non modo Palæstinos, atque Orientales, non denique Afros tantum, sed & ipsius Romanæ Ecclesiæ Clericos, Præbyterosque pervaserit; usque adeo pietatis, veritatisque speciem præseferbat: nam humanæ voluntatis arbitrium amplificare æque periculosum est, atque imminuere. Porro illud pelagianum est, hoc jansenianum; illud arrogantia, hoc ignavia. Præstet audire Augustinum epist. 157. ad Hilar. al. 68. de Pelagianorum numero sic differentem. *Plures enim sunt, quam sperare possumus, & ubi non redarguuntur, etiam illos ad suam sectam seducunt, & sic crebrescunt, ut nesciam quo sint erupturi.* Et Epist. 177. nomine quinque Episcoporum inscripta. *Non agitur de uno Pelagio, qui jam forte correctus est, quod utinam ita sit, sed tam multis, quibus loquuntur contendentibus, & infirmis, atque ine-*

ruditas animas velut vincetas trabentibus, firmas etiam, & in fide stabiles ipsa contentione fatigantibus, usquequaque jam plena sunt omnia. Et in responso Innocentii Papæ ad Patres Concilii Milevitani. Immo quod est dignius dolore communi jam plurimis Pelagius; Celestiusque persuadent. Hinc Ephesinum illud Cælestianorum Concilium, cujus meminit S. Gregorius Magnus lib. 7. epist. 48. ad Anast. Antioch. Neque ego tam stupidus, & bardus, ut serio existimem, Gallicanum Apologistam hæc ignorare potuisse; ille enim vero non ignoravit, sed dissimulavit, ut verius loquar, nec dissimulavit, sed fraudolenter permiscuit. Namque illud Augustini effectum, quod hæresi pelagiana vigente, nimiumque propagata pronunciatum est, defensor Gallicanus postposuit, & ad reliquias Pelagianorum contorsit. Alterum vero, quod hæresi pelagiana inclinante, & ad obitum vergente ab Augustino proditum fuit, antevertit, & ad hæresim pelagianam jam adultam traduxit, ut alia duo inter se dissita, ac separata conjungeret, nimirum cessationem litis pelagianæ, & negationem provocationis ad plenarium Concilium. Quæ res proinde duæ, ac disjunctæ expendendæ sunt in Augustiniano contextu. Jam enim de hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt, causa finita est. Agit hic Augustinus de duobus Conciliis Milevitano, & Africano II adversus Pelagianos celebratis, altero sub Innocentio, & ad Innocentium misso, altero sub

Zosimo, & ad Zosimum item misso. Horum alter nil cunctatus est quin Pelagium, atque Cælestium ecclesiastica communione privaret, eorumque errores Apostolica auctoritate configeret: alter Cælestii artibus, qui eum adivit, & Pelagii simulatione, qui fucatum fidei libellum ad eum miserat, aliquandiu distractus, nonnisi post diligentissimam inquisitionem, & post repetitas Afrorum Antistitum preces, utriusque damnationem dudum a duabus Synodis Africanis flagitatam, & ab Innocentio Prædecessore suo sancitam, ratam habuit. Quæ duo Concilia coacta fuisse in maximo disputationis æstu, satis, superque ostendunt literæ Synodicæ, & Innocentii responsum apud Augustinum Epist. 175. 176. 177. 178. 181. 182. 183. 190. Ex edit. Maur.

Denique expeditius, atque efficacius agetur si causa Cyprianica cum Pelagiana conferatur. Profecto si absolutum S. Augustini systema percurramus, perfacile intelligemus Cyprianicam Pelagianæ concedere & quæstionis obscuritate, & fautorum numero. Etenim controversia de hæreticorum baptismo *magnis altercationum nebulis involuta* ab Augustino pronunciata est ex hypothesis dumtaxat Donatistarum, qui Catholicis *obicere solebant Cypriani literas, Cypriani sententiam, Cypriani Concilium*, de quibus tantum Augustinus vehementer dubitavit; ex consequenti verbo obscuram dixit, re negavit. Verum vix, aut ne vix quidem verbo obscurum dixit, quæ si revera obscura fuisset *quomodo potuit ad Concilii*

lii plenarii robur, confirmationemque perduci? at-
qui perducta fuit, non igitur obscura, sed eli-
quata & declarata. Addo & alteram sumptio-
nem: atqui ab Stephano eliquata, & declarata;
 ergo tempore Cyprianico nequaquam erat magnis
 altercationum nebulis involuta. Denique tota,
 eaque non magna hujusce quæstionis difficultas
 huc evadebat, ut quispiam Cypriano demonstra-
 ret, baptismum Christi sic dari posse ab eis, *qui*
foras exierunt, quemadmodum amitti non potuit
cum foras exirent, unde multa jam dixit Augu-
stinus. Multa quidem si Thesis facilitatem spe-
ctes, sed multo pauciora si cum iis conferas, quæ
adversus schisma Donatianum Augustinus dispu-
tavit, paucissima vero, si conferas cum iis, quæ
adversus Pelagianam hæresim literis consignavit.
 Cyprianicæ deinde sententiæ assertores non plures
 quam L in Oriente, & LXX in Africa ab Dona-
 tistis numerabantur, ab Donatistis inquam, non
 a Catholicis, quibus & Afrorum sub Stephano
 disceptatio, & Concilium Carthaginense, for-
 tasse etiam Iconiense, [etiamsi cum Maurinis eum
 locum lib. 3. cont. Cresc. cap. 3. explicemus, Tille-
 montio non probante], ex numero Donatiana-
 rum calumniarum visa sunt, Augustino præser-
 tim, qui ibidem ita inquit. *Si omnino jam creden-*
dum sit L. Episcopis Orientalium id esse visum,
quod LXX. Afris, vel aliquanto etiam pluribus
contra tot millia Episcoporum, quibus hic error in
toto Orbe displicuit. Duo hic habentur, & con-
cessio de Episcopis male opinantibus, & subiectio

de Episcopis catholice sentientibus . Per illam prior numerus refertur in fabulas, per hanc cum posteriori collatus fertur in irrisionem . Numerus vero, qui alterius comparatione irridetur, magnus, an modicus censendus sit, res ipsa declarat. Quinque autem illi Episcopi Pelagiani, qui Defensoris judicio in angulo Orbis allatrabant, intelligendi occurrunt, [neque enim alios comperio], Julianus, Persidius, Florus, Marcellinus, Orontius dudum a Cathedra deturbati, propterea ab Johanne Antiocheno ad suffragandum in Concilio Ephesino non admissi, quod vetitum esset a Cælestino R. P., quos meminit Synodica ad Cælestinum . Sed præterquam quod Augustinus ad Synodum Ephesinam Imperatoris literis invitatus quidem fuit, sed morte præventus interesse nequivit, id etiam observandum, Augustinum minime ad Orientales, atque ad Occidentales Pelagianos sermonem convertere potuisse, sed ad Afros dumtaxat. Ex Occidentalibus vero præter Legatos Apostolicæ Sedis, quemadmodum & ex Afris unum Pessulum Carthaginensis Ecclesiæ Diaconum, neminem video Ephesinæ Synodo interfuisse; iccirco perperam quinque tantum Episcopos pelagianis partibus studentes numerat Defensor Gallicanus; nam Augustinus tum, quum frustulum Maximianistarum Pelagianos appellat, de Afris tantummodo fuisse locutum res ipsa suadet; quod pelagianæ causæ examen ab Afris primo Gallorum instigatione susceptum sit, duplicique Africano Concilio rejecta, & apud duos

L

item

item Romanos Pontifices hæresis accusata. Quod si implexa illa, & circumspecta Hieronymi ad Augustinum allocutio Epist. apud Aug. 195. *Qui contra flantes ventos ardore fidei perstitisti, maluisti que, quantum in te fuit, solus liberari de Sodomis, quam cum pereuntibus commorari; scit quid dicam prudentia tua.... Et quod signum majoris gloriæ est, te omnes hæretici detestantur, & me pari persequuntur odio, de Pelagianis potissimum explicetur, quam sane explicationem suppeditat altera ejusdem Hieronymi Epistola apud Augustinum 113. ad Alip. & August. Quia cooperatoribus vobis hæresis Cælestiana jugulata est; ut cum superatos, damnatosque se sentiant, tamen venenamentum non omittunt; & quod solum possunt, nos oderint, per quos putant se libertatem docendæ hæreseos perdidisse; si de Pelagianis inquam explicetur, magno est argumento, plures in Africa fuisse pelagianis partibus addictos, quam historia tradit; & quam propalare præstabat, & præcipuum Augustini, atque Alipii, tum etiam Hieronymi opera superatos, damnatosque fuisse, quos inter complures venenamentum non mittebant.*

Nunc alter peræque insignis Augustini locus est conciliandus ex lib. 4. ad Bonifac. cap. 12. *An vero congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur; quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit? Cum potius rarissimæ inveniuntur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint, atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari*

bari damnarique meruerunt. Atque inde per ceteras terras devitandæ innotescere potuerunt. Objurgat hic Augustinus Pelagianorum temeritatem, ac pertinaciam, quia duobus Romanis Pontificibus damnati ausi sunt ad plenarium Concilium provocare, quam provocationem perbelle irridet Augustinus. Hæresim vero pelagianam iccirco apertam perniciem ab Augustino vocitatum existimat Gallicanus defensor; quoniam ut idem ibidem inquit lib. 3. cap. 1. Pelagianorum profanas novitates catholicæ aures, quæ ubi sunt, horruerunt. Augustinus quidem sapienter, ut solet, profatur, sed Gallicanus defensor inepte satis interpretatur. Neque enim Synodi congregationem ea causâ supervacaneam duxit Augustinus, quod illam catholicæ aures, quæ ubi sunt horruerunt; nam eo pacto defensor vere apertam perniciem sibi creat, nobisque vel oscitantibus victoriam parat; magis enim horrendæ, magisque detestandæ catholicis auribus fuerunt hæreses Arii, ac Macedonii, quam Pelagii, quibus tamen damnandis duo illa priora, atque Oecumenica Concilia Nicænum, & C. P.^{nm}. I, ne ipse quidem defensor supervacanea fuisse testabitur. Aliam itaque explanationem, atque appositorem desiderat, que tametsi Gallicano Scriptori minus arridebit, nil quicquam refert; sat illud, superque sit, si tu censor verax, & perspicax, tuique similes vero consonam judicent, & Augustinianæ menti conformem.

Locus hic adversus Pelagianos modo exscriptus respondet alteri contra Donatistas superius expla-

nato. Ibi si quidem Augustinus semel atque iterum non solum conjicit, verum etiam sedulo affirmat, ratihabitionem *eliquatam* fuisse, ac *declaratam*, uno verbo *constitisse*, quæ verbo differunt, non re ab altera voce *aperta*. Nunc si quis roget, a quo *eliquata*, & *declarata*? facilis est, & prompta responsio, nempe a Stephano R. P.; neque enim alius qui eliquarit, & declararit, quin nec alius qui eliquandi, & declarandi eo tempore proximam potestatem haberet, monstrari potest. Quod si perniciēs item pelagiana *aperta erat*, a quo tandem *aperta*? nempe a duobus Summis Pontificibus Innocentio, & Zosimo; nam antea, quamquam duo Africana Concilia damnarant, quamquam Episcopi Sanctissimi, ac sapientissimi verbo, & scripto confutarant; non continuo aperta perniciēs, reputata est, nisi post duo accepta Sedis Apostolicæ rescripta. Frustra siquidem Africani Patres, quos inter Augustinus connumeratur, iterum ac tertium Sedis Apostolicæ declarationem exquisissent, si ante Romanum judicium aperta fuisset. Audi jam Innocentium R. P. Carthaginienſis Concilii Patribus hæc inter cetera respondentem. *Ut quicquid quamvis in disjunctis, remotisque Provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret; ut tota hujus auctoritate iusta quæ fuerit pronuntiatio firmaretur.* Apud Aug. Epist. 181. al. 91. Illud etiam prædixerat: *Antiquæ Traditionis exempla servantes, & Ecclesiasticæ memores disciplinæ, nostræ Religionis vigorem, non minus nunc in*

in consulendo, quam antea quum pronunciaretis, vera ratione firmastis, qui ad nostrum referendum approbatis esse iudicium, scientes quid Apostolicæ Sedi, cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum, **DEBEATUR**, a quo ipse Episcopatus, & tota auctoritas ordinis huius emerfit: quem sequentes tam mala damnare novimus, quam probare laudanda. Et in altero responso Epist. 182. ad PP.^{os} Concilii Milevitani. *Diligenter ergo, & congrue Apostolici consultis bonoris arcana* [bonoris inquam illius, quem præter illa, quæ sunt extrinsecus, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum], super anxiiis rebus, quæ sit tenenda sententia, anti- quæ scilicet regulæ formam secuti, quam toto semper ab Orbe mecum nostris esse servatam. Verum hæc missa facio; neque enim hoc vestram credo latere prudentiam; qui id enim actione firmastis, nisi scientes quod per omnes Provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent? **PRÆSE- RTIM QUOTIES FIDEI RATIO VENTILATUR?** Quibus in locis, nonnullis prætermis- sis, quæ ultro se produnt, duo ad rem nostram ob- servare libet. Alterum, Africanos Patres ausos non fuisse peremptoriam de Pelagio, & Cælestio sententiam ferre nisi Romani Pontificis auctori- tate confirmatos, quam ob id enixe obtestaban- tur. Alterum, causam pelagianam fuisse de re- bus **ANXIIS**, h.e. sollicitis, ac difficilibus, etiam firmas animas, & in fide stabiles ipsa contentione fatigantibus. Hinc Zosimi cunctatio, atque hæsi- tatio. Hinc Syxti Romani Præbyteri dubitatio,

hinc etiam cujusquam Romani Clerici in Pelagium, Cælestiumque proclivitas. Utrunque vero id plane consequitur, pelagianam hæresim continenter quidem *perniciem* fuisse, at non semper *apertam*. Augustinus porro, qui unus fuit e Patribus Milevitani Concilii *apertam perniciem* vocitavit. Ecquando, ecur *apertam* vocitavit? Tum *apertam* dixit, quum jam duo rescripta ab Urbe in Africam advenerant. Ea autem de causa *apertam* affirmavit, quod Pelagiani plenarium Concilium appellassent; perinde ac si illorum causa idoneo plenoque judicio cognita non fuisset, *quavis dederit illis Ecclesia Catholica iudicium quale debuit, ubi causa illorum finita est*, inquit Aug. lib. 3. cont. Julian. cap. 1. Non uti explicat defensor *tantæ scilicet paucitati, & in aperta perniciæ*; nam ante damnationem multo plures fuisse Pelagianos quam credi possent, satis ostendi. Illorum autem hæresim pro *APERTA perniciæ* habitam fuisse ante Sedis Apostolicæ rescripta, jam negavi, atque etiam nego.

Reliquum est, ne videar difficultatem subterfugere, ut ea persequar quæ Augustinus subdidit post ea verba. An vero Congregatione Synodi opus erat, *ut aperta perniciæ damnaretur*. Quæ sequuntur hæc sunt. *Quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi congregatione damnata sit. Cum potius rarissima inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari, damnarique meruerunt.* Ad hæc
ita

„ ita Gallicanus Defensor. „ Perpendant illud ,
 „ *UBI EXTITERUNT, ILLIC &c.* atque il-
 „ lud *inde devitandæ* nulla graviore a Romana
 „ Sede censuræ mentione ; neque enim Ecclesiæ
 „ talem sententiam expectarunt , ut Manichæos ,
 „ Ophitas , Collyridianos , Tertullianistas , a-
 „ liasve , sive manifeste impias , sive obscuras ,
 „ levesque sectas per loca excitatas , aut horre-
 „ rent , aut contemnerent . Neque dignæ sunt
 „ habitæ propter quas Romani se Pontifices com-
 „ moverent . „ Atque utinam hæreses ubi exo-
 „ riuntur , ibi continuo suffocarentur . Sed quid , si
 „ ubi extiterunt illic improbari damnarique non
 „ possent ? Cogendum , inquis , Concilium Provin-
 „ ciale . Quid si universa Provincia eadem sanie in-
 „ fecta esset ? Convocandum Concilium Nationale .
 „ Quid si Regnum universum errori jam grassanti
 „ adhæresceret ? Tunc enimvero indicendum esset
 „ Oecumenicum . Quid si pestis undique grassare-
 „ tur ? quid si bella undique arderent ? quid si per-
 „ secutiones recrudescerent ? quid si universæ Re-
 „ giones , quæ sunt ad Occidentem solem perinde
 „ atque eæ , quæ sunt ad Orientem in Barbarorum
 „ manus [quod Deus avertat] inciderent ? qui Con-
 „ ciliium plenarium convocetur ? Num Ecclesiæ
 „ pax , & tranquillitas fortissimum illud constituunt
 „ & antiquissimum Ecclesiæ fundamentum ? Num
 „ bella , num pestis , num Tyranni , num Barbari ine-
 „ luctabile Ecclesiæ iudicium , & Christi Domini
 „ iussa , & promissa irrita facerent ? Minime gentium ;
 „ tunc enimvero ad Petri Cathedram deferenda est

gra-

gravis quæstio. Aisne Sedis Apostolicæ iudicium
 tum saltem irreformabile esse, summum, soli-
 que Deo subiectum? quippe ais, si universæ
 Ecclesiæ unanimis accedat consensus, sin minus
 negas, aut dubitas quidem certe. Quid si uni-
 versæ, quæ supersunt in Orbe Terrarum Eccle-
 siæ in hæresim labantur? At atribilem tibi com-
 moveo: quid stomacharis? Cur mihi succenses?
 Quid commerui? aut in quo peccavi Gallicane
 Defensor? Num animum tuum offendi quod vi-
 dear opinatus esse reliquas omnes Ecclesias a fide
 uno eodemque tempore deficere posse? si negas,
 qui probabis? si affirmo, qui me convinces? An-
 non a fide defecerunt quatuor illæ Apostolicæ Ec-
 clesiæ Antiochena Ephesina, Alexandrina, &
 Hierosolymitana? Quid de septem illis Asiæ Ec-
 clesiis, in septem candelabris, quæ sunt ante
 Altare Dei, designatis? annon omnes interie-
 runt? Quid de Ecclesia Carthaginiensi post Ro-
 manam *eminentissimam*? quid de tot Africæ Ec-
 clesiis prope infinitis? ecquæ una ex omnibus re-
 liqua est? Quidni liceat pari pacto de ceteris non
 Apostolicis, non tam Deo caris, non eminentis-
 simis pertimescere? præsertim cum Dominus
 Matth. 24. 21. prænuñciaverit in novissimis die-
 bus *tribulationem magnam, qualis non fuit ab ini-
 tio mundi, neque fiet*. Quod si persecutionibus
 gliscentibus innumerabiles perierunt Ecclesiæ,
 cur omnium acerbissima sæviente, quæ reliquæ
 sunt, non intercitant, aut interciderere nequeant?
 Num dubitas tum catholicam dicere, quum
 unum

unum esset Ovile , & unus Pastor ? Annon catholica fuit Hierosolymitana , quum unica fuit ? Annon itaque catholica foret Ecclesia Romana , quæ perpetuo perstabit , si una omnium superesset ? Anne intelligis perpetuitatem illam Ecclesiæ Romanæ a Christo Domino promissam non cuiquam alteri fundamento superstrui quam constantiæ in fide ? Nam qui dixit : *Rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua* , & idem dixit : *& portæ inferi non prævalebunt adversus eam* . Ibi certissimum Doctoris iudicium pollicetur , hic inconcussam Cathedræ stabilitatem . Tum demum si hæresis suboriat , concedis ne Romani Pontificis *ασφαλείαν* ? namque ita prorsus fingendum ut te reducam in viam ; sed Tu Defensor tam sagax , quam qui maxime , hanc , & hujuscemodi suppositiones magno astu occupasti ; tertiæ siquidem parti Articuli IV. Declarationis Gallicane innixus , qua Romani Pontificis iudicium tum demum *irreformabile* dicitur , quum *Ecclesiæ consensus accedit* , communem illam cautionem statuisti , ut ejuscemodi *consensus* necessarius sit , quicumque , & quocunque modo obtineri potest ; adeo istuc tibi persuasisti , ut ordinatæ huic , absolutæque hypothese jam reponere videaris , tum itidem necessarium fore Romani Cleri , Romanæque Plebis consensum ; neque enim video quod aliud pateat effugium ; perspicue enim Par. II. lib. 12. cap. 6. id tibi ostendendum suscipis ex iis verbis Concilii Apostolici Hierosolymis habiti de *Legalibus* : *Kisum est Spiritui Sancto , & nobis* totam

vim *Spiritus* in ipsa consensione positam esse. Sine me e Bellarmini Siccitate[ut ais]& ad Scholæ formam nunc tibi reponere. In eo Concilio Apostolico Ecclesiæ consensus decens fuit, permitto: necessarius, enim vero nego. Et do vadem V. Synodum, cui Vigilius Papa quamquam CP.^{li} degens interesse renuit, de quo propterea Justinianus Imperator ejusdem Concilii Patres adhortans, iisque [tuo præsertim judicio] auctoribus, & probantibus, sic habet: *Inter nos placuit tam ipsum Vigilium, quam nos communiter convenire, & quod Sacerdotes decet communibus questionibus finem communem imponere ... pro his ad memoriam ejus produximus magna illa Apostolorum exempla, & Patrum traditiones: Licet enim Sancti Spiritus gratia, & circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen aliter voluerunt, de eo, quod movebatur, si oporteret gentes circumcidi, definire, priusquam communiter congregati divinarum Scripturarum testimoniis unusquisque sua dicta confirmaverunt. Unde communiter de eo sententiam protulerunt; visum est Spiritui Sancto, & nobis. Omitte illud decet, quod interdum quid majus refert quam meram decentiam; perpende alterum, ut non indigerent alieno consilio, videntur ne tibi Apostoli necessitatem habuisse Synodi convocandæ ad Disciplinæ causam definiendam? Quod si non habuerunt; ergo unusquisque Apostolorum per se ipse eam causam definire potuit nulla erroris formidine. Nunc quæro abs te: Cur Justinianus Patribus auctoribus & probantibus Apostolorum exem-*

exemplum, conciliumque usurpavit? nonne & ad Vigilium alliciendum ut ei Synodo interesset, & ad carpendum quod non interfuerit? ergo censuit Imperator Patribus autoribus, & probantibus, Vigilium Petri Successorem, non secus atque Apostolos solum per se eam controversiam dirimere potuisse nulla errandi suspicione; sed ob prudentem dumtaxat oeconomiam *communiter sententiam proferre* debuisse, quæ quidem circumspectio in hac Synodo locum præcipuum obtinebat, quod ea quæstio potissimum ageretur, quæ ad factum pertinebat, verius quam ad jus, de quo Vigilio cum Imperatore, & Patribus conveniebat, ut ex literis Justiniani ad Patres Concilii: quemadmodum & in Hierosolymitano Apostolorum Concilio multa observanda occurrunt, quæ thesim illam a Defensore susceptam loco superius adducto enervant, sed accuratiorem longioremque inquisitionem desiderant, quam non est hic suscipiendi locus.

Neque ego tam impudens, aut demens, ut non unam, quæ subesse potest, Synodi plenariæ convocandæ causam inficiari auxim. Verum enimvero hanc plenarii Concilii cogendi necessitatem, præsertim post Romani Pontificis definitionem, a Gallicanis Theologis adeo hoc tempore jactatam, necessariam dico, non simpliciter, ut ajunt Scholastici, sed secundum quid, non ob divinum mandatum, sed ob civilia dumtaxat officia, uno verbo ob prudentem oeconomiam; nimirum, ut partium studia ponantur, ut partes concilientur, ut quæ dubia sunt, illustrentur, quæ perspicua proponantur; ut aber-

rantes in viam redeant; pertinaces resipiscant; obstinati damnentur; ut Pastores qui hæretica scabie infecti sunt, personam abjiciant, ac detegantur, ut frumentum a zizanio secernatur; ut ecclesiastica disciplina [si ita facti opus sit] restituatur, atque emendetur; ut absentibus, indoctis præsertim, incautis, ac simplicibus quæcunque deinceps adimatur suspicio; denique ut Catholicæ Ecclesiæ perduellibus, Summoque Pontifici insensibilis nullus pateat purgationis obtentus. Uno verbo, ut ait Augustinus, *ad luculentam illustrationem, confirmationemque*. Quæ talia, ac tanta commoda dicito, per me licet, sed necessaria non nisi abusive pronunciabis, eo fere pacto, quo multa vel inepta, & futilia ad jucunditatem excitandam necessaria dicimus. Quod non eo dixerim, quod futile, & ineptum plenarium Concilium existimem; commodum enim, atque utile affirmo, sed vere & proprie non necessarium. Quo sensu non semel Augustinus in hypothesis, ac paullo indulgentius, quod omnino Donatistis connivere vellet, Concilii plenarii convocationem vendicat; ad quam absolute, rectisque oculis respiciens, appellationem a Papæ judicio ad Concilium maximum duxit hæreticæ impudentiæ argumentum; ita enim locum ad Bonif. lib. 4. cap. 12. hæcenus pertractatum conclusit. *Verum istorum superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente, pervertere nequeunt, saltem commovere conantur.*

Vides jam Censor doctissime, defenforem Declarationis Gallicanæ vere *tantis altercationum nebulis* perspicuam veritatem obvolvisse, & Augustini mentem audacter non minus quam acute contorsisse. Qui maximus, Sanctissimusque Doctor, si in hac tanta rerum, temporumque perturbatione existeret, puto sic ageret, & loqueretur.

Quid est Gallicani Pastores, quibus Dominici Gregis portio florentissima commissa est, quod eam mihi adjudicatis sententiam, quam hæresis concepit, schisma peperit, vindicta aluit, pertinacia eduxit? An quia dixi futurum fuisse, ut Cyprianus Concilio acquiesceret, qui Stephani decreto non acquievit, continuo edocui, posse quempiam citra contumaciam ab Episcopi Romani sententia ad iudicium plenarium provocare? Recurrite cuncta, quæ adversus Donatistas opuscula conscripsi. Vide te illic quot dissimulavi, quæ reprehendenda fuerant: quot permisi quæ deneganda; quid enim agendum succurrebat cum hominibus Diabolo pertinacioribus, nisi eorum suppositionibus omnino subservire? An Cyprianus rebaptizaverit, vehementer dubitavi, si rebaptizavit, multimodis purgavi. Plus mihi præbebant Cyprianicæ literæ emolumenti ad schisma dirimendum, quam difficultatis ad hæresim profligandam. Idcirco quæ hæresi favebant, dissimulavi: quæ schisma impetebant, pertractavi, celebravi, amplificavi: Quod si secus res postulasset contra quam scripsi scripsissem. Fallacissimi enim vero erant, vaferrimi, mendacissimi, mobilissimi; qui propterea non semel me im-

pulerunt, ut ea fingerem, quæ non vellem, & ea
 permitterem quæ non possem. Quod si tot, tanta-
 que jurgia, quæ periculum habent perniciosæ dis-
 fensionis perferre potuissem, procul dubio aut
 conniventiam meam temperassem, aut omnino a
 connivendo abstinuissem. Egone Fratres carissimi
 eam vobis provocationem concedam, quam Pela-
 gianis pernegavi? Egone appellationem hanc ra-
 tam habeam, qui iudicii plenarii necessitatem post
 ultimam Melchiadis sententiam in causâ Cæci-
 liani sum inficiatus? Num magis Donatistis confi-
 debam, quam Cypriano? An saluti Cypriani despe-
 rabam, quam Donatistis promittebam? Desperas-
 sem autem, si illam in plenario Concilio collocas-
 sem, quod Cypriani temporibus neutiquam cogi
 potuit. Quis me serio tum judicasse ominetur,
 quum medicinam imaginariam proposui? quam
 etsi serio proposuissem, non necessariam, non
 extremam, sed commodam, sed utilem ut ma-
 xime proposuissem. Nam quo ego pacto necessa-
 riam ducerem Cypriano mitissimo, ac pacatissi-
 mo, quam ne ipsis quidem Donatistis obstinatissi-
 mis, ac turbulentissimis necessariam duxi? Quod
 si mihi de Cypriano fingenti auscultatis, jam me
 de vobis fingentem exaudite. Si quinque ex Gal-
 lia Antistites dogmaticum Apostolicæ Sedis de-
 cretum ab omnibus, & singulis Catholicæ Eccle-
 siæ Episcopis receptum non recipiunt, annon jux-
 ta contumaces essent ac quinque illi Pelagianor-
 um Episcopi, qui ejusdem Romanæ Cathedræ
 rescripta non receperunt? Utrobique de Gratia
 Dei

Dei causa est: Gratiam alteri eliminant, alteri commaculant; nec mihi detestabilior est qui donum Dei inficit, quam qui inficiatur. Si quinque illis Pelagianorum Episcopis, vestro quidem iudicio, Synodus plenaria concedi non debuit, num quinque vestris me Iudice concedatur? Si Ecclesia Catholica dedit Pelagianis iudicium quale debuit, ubi illorum causa finita est, quidni vestrorum causa finiatur, quibus item dedit iudicium quale debuit? Cur ergo provocant ad Concilium plenarium, ubi non alii sedebunt Iudices, præterquam ii, a quibus jam damnati sunt? Anne sentitis, provocationem hanc Hæreticis magnopere arridere, Catholicis contra vehementer displicere? Anne videtis suspectam habendam esse medelam, quam & amici refugiunt, & inimici propinant? Ne vocetis Assentatores eos, qui hanc provocationem rejiciunt, ne fiant desertores qui recipiunt. Pertimescite, quod nemo unus illorum, qui eam adhibuit, sanus factus est. Si Prædecessores vestri hodiernas turbas, quibus Gallicana divexatur Ecclesia præsentire potuissent, nunquam declarationem illam superiori sæculo confecissent; sed illi factum pro infecto habuerunt; nam quæ fiunt pertinaci opinione cogente, inficiuntur conscientia reclamante. Si celeberrimus ille Meldensis Antistes Ecclesiasticæ unitatis, fideique Catholicæ Studiosissimus ominari potuisset, defensionem illam suam, [si quidem sua dicenda est], præcipuum Jansenianis erroribus præsidium fuisse aliquando allaturam,

næ talis tantusque Vir tam pius, tam sapiens ab ea scriptione abstinuisset; sed ille jussus conscripsit, injussus conticuit. Quid quod Rex ille fortissimus, atque piissimus Defensionem Gallicanæ Declarationis conscribi jussit, nec postmodum ejusdem exemplum aut exquisivit, aut repetiit? Quidquod ab Episcopo Tracensi sibi oblatum accepit quidem, sed quoad vixit, suppressit? nisi id est quod Regis fortissimi sapientia, Religioque suadet: qui sæculo suadente suam, suorumque existimavit defendere auctoritatem, Christo intus admonente veritus est; ne Catholicam offenderet veritatem. Quid amplius ei Declarationi confiditis, quæ tot, tantasque turbas toto Orbe excitavit? Cui Belgæ, Helvetici, Itali, Hispani, Germani, Pannonii, Gallique ipsi repugnarunt? Qui tandem ratam habetis, quam ipsimet Auctores literis suis ad Romanum Pontificem datis irritam fecerunt? Censetisne talem ac tantam veritatis speciem præferre Declarationem illam XXXIV. Episcoporum, qualem, ac quantam Concilium Africanum XC. pene Patrum, quibus BB.^m Cyprianum præsedisse creditis, præferebat? Fuerint sane Episcopi illi duo Tornacensis ac Meldensis perinde docti, atque integri ut Cyprianus. Habeat, per me licet, Gallicana Declaratio ex canonibus, & Patribus tantum roboris, auctoritatisque, quantum ex sacris literis Africana sententia visa est habere; quid est quod alteram cum Petri Successore improbatis, alteram contra Petri Successorem acceptatis? An

vero

vero quia Synodus nunc cogi potest, quæ tum non potuit? non igitur quia Romanus Pontifex tum falli nescius, nunc errori obnoxius; nam qui cum Petro judicat, pro Christo, & per Spiritum ejus, semper verus est; sed quod ibi amor fidei vigeat, hic studium partium. Quare si Petrus solus damnat, damnate, si damnat cum Ecclesia universa, etiam, atque etiam damnate. At cur si damnat cum pluribus, vos absolvit cum paucis? Porro quid est hoc nisi neque cum Petro, neque cum Ecclesia judicare, sed sapere apud semetipsos? quin & a Petro, & ab Ecclesia damnari? Nos miseros, si jurgia, quæ pridem, ac dudum vestri excitarunt, ad plenarium judicium deferrentur, quid aliud Ecclesiæ expectandum nisi schisma & jactura? Eja Antitistes Venerandi doctissimi ac Religiosissimi, si Ecclesiam Matrem diligitis, Christianæ plebis Patri usquequaque obtemperate. Non imminuatis Apostolicam auctoritatem, ne amplificetis hæreticam temeritatem; nam qui Petro eripit, nunquam Ecclesiæ donat, sed Parentem exspoliatur, ut inimicos, ut transfugas, ut prædones, ut grassatores locupletet. Quamobrem vos oro, atque obtestor Fratres mihi in Domino dilectissimi per viscera misericordiæ Dei nostri, per Unigenitum Filium ejus, perque Sanctum utriusque Spiritum, ut aureum illud, planeque divinum dictum BB.^{mi} Martyris, & Coepiscopi nostri Cypriani ad Cornelium R. P. de Novatiano crebris, ac luctuosissimis experimentis posterioribus sæculi comprobatum

batum mente animoque complectamini . *Neque enim* [inquit] *aliunde hæreses obortæ sunt , aut nata schismata , quam inde , quod Sacerdoti Dei non obtemperetur , nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos , & ad tempus Judex vice Christi cogitur , cui si secundum Magisteria divina obtemperaret Fraternitas universa , nemo adversum Sacerdotum Collegium quicquam moveret .*

Quis nam alter esset homo me audacior , aut confidentior , si unum post Augustinum verbum proloquerer ? Itaque conticesco . Sic interim de me censeo , ut tum denique stare videar quum punctum tulerim suffragii tui ; illud etiam te rogo , ut ad Altare Domini nemineris mei . Opto te Vir doctissime semper bene valere .

Dabam Venetiis ex Ædibus Magnæ Domus
Ad diem XII. Nov. Anni MDCCCXXXIII.

